

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUKSEN

verkkojulkaisu

2004

1

HEIKKI HELIN

Suurten kaupunkien talousarviot 2004:

Suurten kaupunkien talous kiristyy

Verkkojulkaisu

ISSN 1458-5707

ISBN 952-473-202-5

LISÄTIETOJA

Heikki Helin

Puh. (03) 734 2927

www.heikki.helin@phnet.fi

1 Tarkastelun taustaa

Tämä on yhdestoista suurten kaupunkien talousarviotarkastelu¹. Ensimmäinen tehtiin vuoden 1994 talousarvioista. Talousarvioiden vertailu on vaikeaa toimintojen erilaisen organisoinnin takia. Kovin yksityiskohtainen talousarvioiden vertailu ei olekaan tarpeen. Tärkeintä talousarvioyhteenvedoissa on hahmottaa kehityssuuntaa eikä kaupunkien millintarkkaa asemaa suhteessa toisiinsa.

Talousarvio- ja tilinpäätösyhteenvedoissa on tarkasteltu usein muitakin keskeisiä kaupunkien talouden kysymyksiä. Usein talousarvioiden yhteydessä on vertailtu palvelukustannuksia. Tässäkin esitetään suppea yhteenvedo keskeisimpien toimintojen kustannuksista vuonna 2002. Lisäksi kuvataan 16 suurimman kaupungin työpaikkakehitystä vuosina 1990–2001. Kirjoittaja on sivunnut aihetta KuntaSuomi 2004 -tutkimushankkeen vuoden 2003 talousanalyysissä². Siinä kuvattiin 47 tutkimuskunnan työpaikkojen kehitystä ja esitettiin kaikkien kehitystä havainnollistavat karttakuviot.

Tämä kuten aikaisemmatkin suurten kaupunkien tilinpäätöksien ja talousarvioiden yhteenvedot on kyseisten kaupunkien rahoitusjohdon ja kirjoittajan tiiviin yhteistyön tulos. Osa ensimmäisistä tiedoista koottiin kaupunginjohtajien esityksistä ja useimmista kaupungeista ne löytyivät kaupunkien www-sivuilta. Tässä esitetyt luvut ovat kaupunkien talousjohdon tarkistamat. Julkaisun kaikista kuvioista ja taulukoista on kaupunkien talousjohdon käyttöön lähetetty powerpoint-tiedostot.

Tässä esitetyt luvut eivät kaikkien kaupunkien osalta ole eurolleen samat kuin valtuustojen hyväksymisissä lopullisissa talousarvioissa. Asukaslukuna on tässä käytetty vuoden 2002 lopun asukaslukua. Tämän takia asukaslukuun suhteutetut tunnusluvut saattavat poiketa kaupunkien omissa asiakirjoissaan esitetyistä luvuista.

Lahdessa tammikuun 11. päivänä 2004

Heikki Helin

¹Kirjoittajan laatimat Helsingin kaupungin tietokeskuksen sarjoissa vuosina 1993-2003 laatimat julkaisut on lueteltu osoitteessa: <http://www.hel.fi/tietokeskus/tutkimuksia/ehelin.html>.

²Verkkajulkaisu Heikki Helin, Väärä signaali 2002. KuntaSuomi 2004 -talousanalyysi 2003. KuntaSuomi 2004 -tutkimuksia nro 43 löytyy osoitteessa: <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p031216152138D.pdf>

2 Vuoden 2004 talousarviot

Tulorahoituksen riittävyys

Kunnan talous on tasapainossa, jos vuosikate vastaa pitemmällä aikavälillä korvausinvestointeja eli on vähintään suunnitelmapoistojen suuruinen. Liikelaitosten organisointitapa vaikeuttaa kaupunkien talouden vertailua.

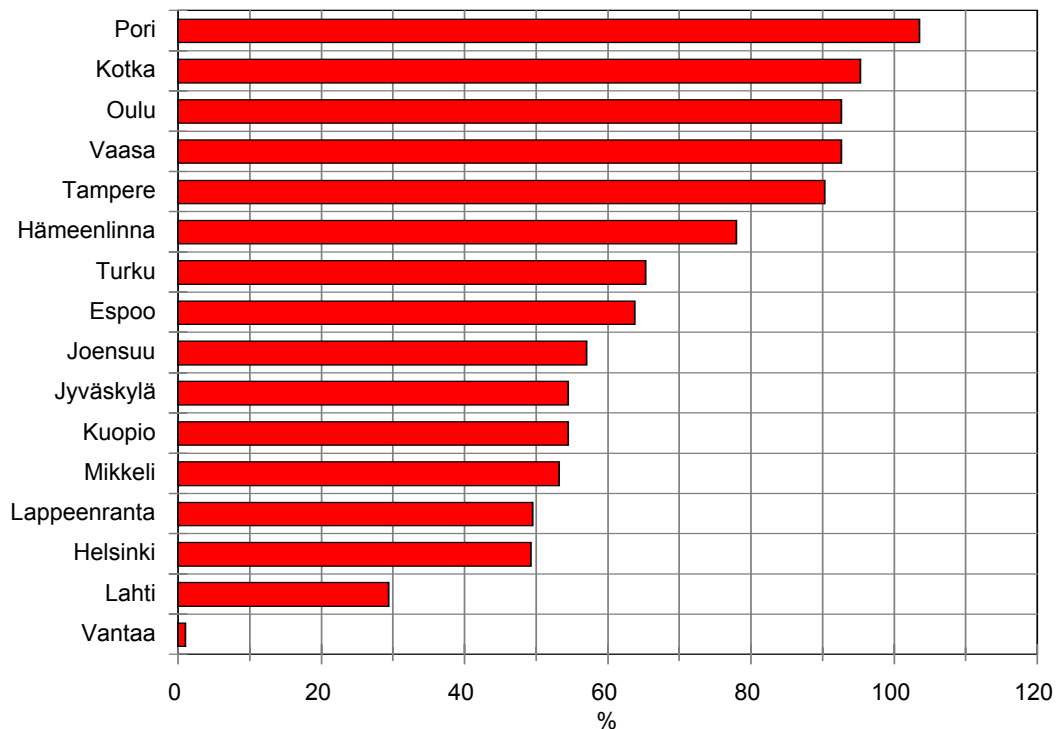
Tässä vuosikatteet on esitetty sellaisina kuin ne on esitetty kaupunkien talousarvioissa³. Perinteisesti vuosikatteita on suhteutettu markkoina ja nyt euroina asukaslukuun. Tällainen suhteutus antaa väärän kuvan kunnan tulorahoituksen riittävydestä. Jos vuosikate suhteutetaan poistoihin ja investointeihin, ei tätä ongelmaa ole.

Suurten kaupunkien talous on kiristynyt selkeästi edellisvuosista. Ainoastaan Porin tulorahoitus on tasapainossa vuoden 2004 talousarviossa.

Vuoden 2003 talousarvioissa vuosikate oli poistoja suurempi Porissa, Mikkelissä ja Oulussa. Lisäksi neljässä kaupungissa vuosikate oli enemmän kuin 80 prosenttia poistoista.

Vuoden 2002 tilinpäätöksessä kaikkien muiden suurten kaupunkien paitsi Helsingin vuosikate oli poistoja suurempi.

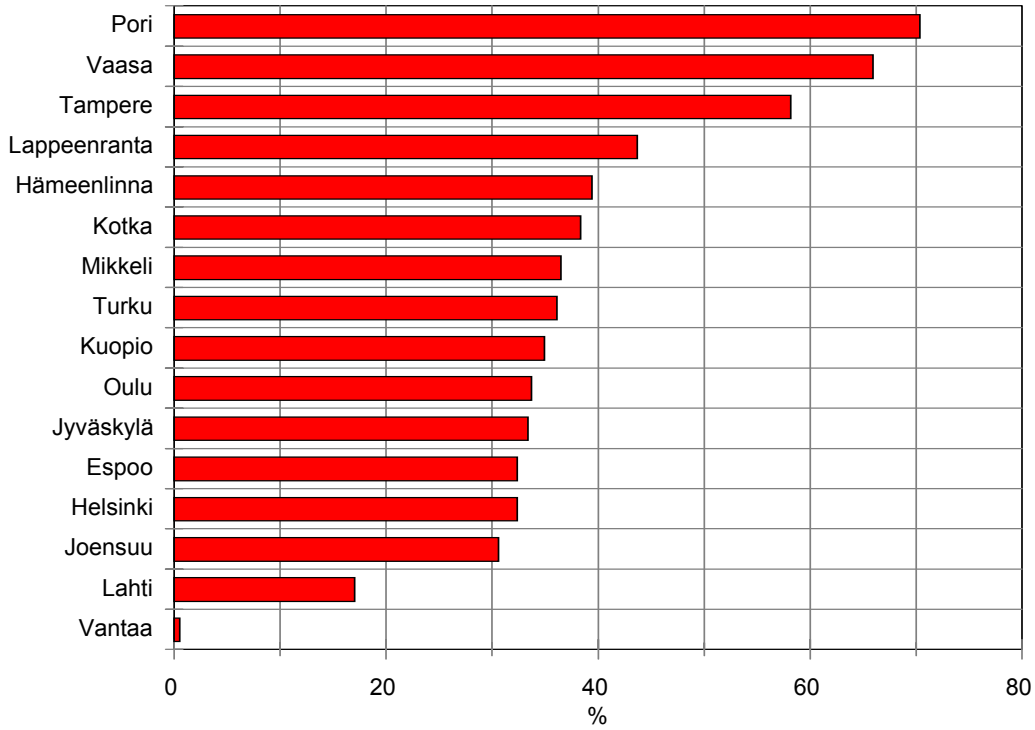
Kuvio 1. Vuosikate prosentteina poistoista vuoden 2004 talousarviossa

³Helsingin ja Oulun talousarvioissa liikelaitokset on esitetty nettona. Muilla on pääsääntöisesti liikelaitokset esitetty tilinpäätösten tapaan.

Investointien tulo-rahoitusprosentti⁴ jää kaikkien suurten kaupunkien vuoden 2004 talousarvioissa alle 100 prosenttiin.

Kuvio 2. Investointien tulo-rahoitusprosentti vuoden 2004 talousarvioissa

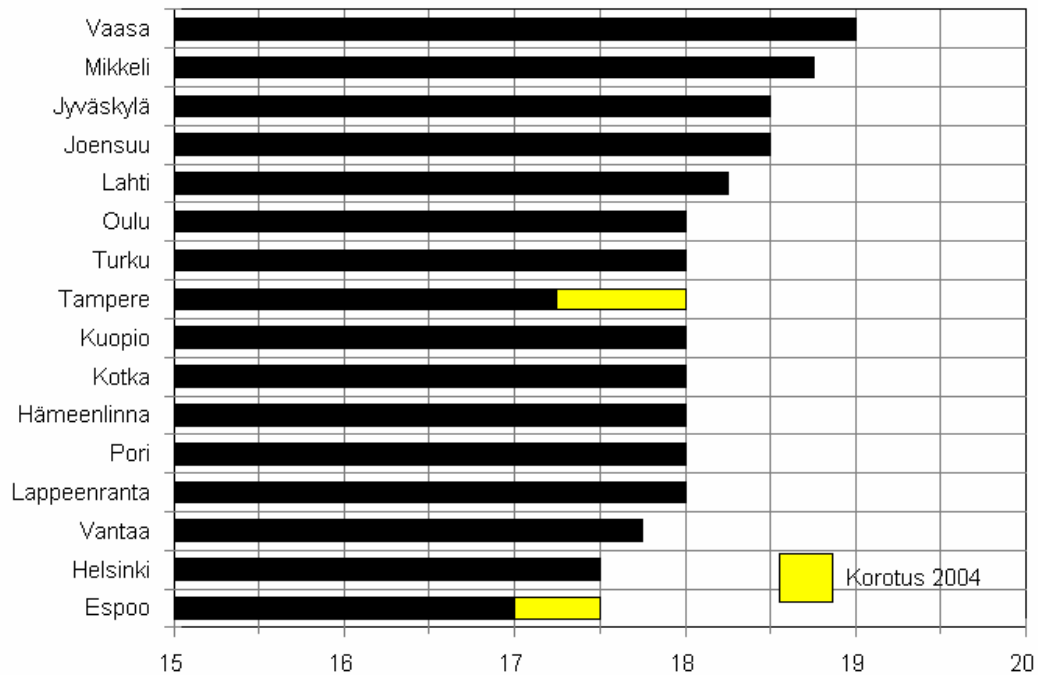
⁴ Investointien tulo-rahoitus, %: = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$.

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttömaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttömaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Verotulot

Tuloveroprosenttia korottivat vuodelle 2004 Espoo 0,50 ja Tampere 0,75 prosenttiyksiköllä. Veroprosentteja on viime vuosina jouduttu korottamaan niin, että ainoastaan Oulussa, Vantaalla, Kuopiossa, Lappeenrannassa, Kotkassa ja Joensuussa on vuonna 2004 sama veroprosentti kuin vuonna 2000. Alin veroprosentti vuonna 2004 on Espoon ja Helsingin 17,50. Ainoastaan Vantaa korotti kiinteistöveroprosentteja vuodeksi 2004⁵.

Kuvio 3. Veroprosentit ja veroprosentin muutos 2004

Useilla kunnilla vuoden 2003 alkuperäisen talousarvion verotulot oli arvioitu liian suuriksi. Koska käytettävissä ei ole kaikkien suurten kaupunkien tarkistettuja arvioita vuoden 2003 verotuloista, taulukossa 1 on esitetty vuoden 2003 alkuperäisen talousarvion mukaiset verotulot.

⁵Liitteessä 1 esitetty vuoden 2004 kiinteistöveroprosentit.

Taulukko 1. Suurten kaupunkien verotulot 2000–2004 milj. euroa

Verotulot	2000	2001	2002	TA2003	TA2004
Helsinki	2 163	2 279	1 991	2 058	1 991
Espoo	879	918	891	896	858
Tampere	497	570	569	535	558
Vantaa	537	586	587	592	588
Turku	444	477	492	456	474
Oulu	343	383	383	377	369
Lahti	220	246	254	241	244
Kuopio	191	207	222	205	217
Jyväskylä	192	220	225	220	221
Pori	161	184	187	192	183
Lappeenranta	136	154	155	150	151
Vaasa	152	178	189	167	167
Kotka	127	140	149	139	144
Joensuu	117	125	131	119	125
Hämeenlinna	106	113	124	119	122
Mikkeli	95	105	110	111	111
Yhteensä	6 359	4 605	6 657	6 577	6 523

Suurten kaupunkien verotulot vähenevät vuoden 2002 tilinpäätöksestä 134 milj. euroa. Kunnallisvero kasvaa 59 milj. euroa ja yhteisövero vähenee 237 milj. euroa. Kiinteistövero kasvaa 44 miljoonaa euroa.

Taulukko 2. Suurten kaupunkien verotulot ja valtionosuudet 2000–2004

	2000	2001	2002	TA2003	TA2004
Kunnan tulovero	4 526 170	5 117 810	5 511 390	5 596 018	5 570 665
Yhteisövero	1 545 288	1 464 252	830 855	592 000	593 264
Kiinteistövero	284 502	299 493	312 558	336 275	356 515
Verotulot yhteensä	6 358 787	4 604 802	6 657 271	6 577 295	6 523 016
Valtionosuudet	703 629	710 845	673 234	686 355	1 044 748
Verot + valtionosuudet	7 062 416	5 315 647	7 330 505	7 263 650	7 567 764

Verotulojen kehitykseen vaikuttaa ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennyksen korotus. Vaikka niistä aiheutuva menetys kompensoidaan, kompensatio ei Vantaalla ole täysimääräinen vuonna 2004. Vähennysten korotus vähentää suurten kaupunkien verotuloja 138 miljoonaa euroa (taulukko 3).

Taulukko 3. Ansiotulo- ja tulonhankkimisvähennysten korotuksen ja niiden kompensoinnin vaikutus kuntien tuloihin vuosina 2004–2006⁶

1000 e	Vuosi 2004			Vuosi 2005			Vuosi 2006			
	Vero muutos	Valt.os muutos	Nettomuutos	Vero muutos	Valt.os muutos	Nettomuutos	Vero muutos	Valt.os muutos	Tasausmuutos	Kokonaisvaikutus
Helsinki	-38 023	38 791	768	-41 490	38 791	-2 699	-41 490	38 791	3 189	490
Espoo	-13 818	15 358	1 539	-15 078	15 358	279	-15 078	15 358	890	1 169
Tampere	-12 819	13 849	1 030	-13 988	13 849	-139	-13 988	13 849	882	743
Vantaa	-13 182	12 606	-576	-14 384	12 606	-1 778	-14 384	12 606	1 324	-454
Turku	-11 386	12 102	716	-12 425	12 102	-323	-12 425	12 102	638	316
Oulu	-7 880	8 635	755	-8 598	8 635	36	-8 598	8 635	349	385
Lahti	-6 261	6 790	528	-6 832	6 790	-43	-6 832	6 790	265	223
Kuopio	-5 431	6 086	656	-5 926	6 086	161	-5 926	6 086	192	352
Jyväskylä	-5 012	5 621	609	-5 469	5 621	152	-5 469	5 621	116	268
Pori	-4 589	5 260	671	-5 007	5 260	253	-5 007	5 260	120	373
Lappeenranta	-3 662	4 069	407	-3 996	4 069	73	-3 996	4 069	142	215
Vaasa	-3 730	3 945	215	-4 070	3 945	-125	-4 070	3 945	130	5
Joensuu	-3 195	3 624	429	-3 487	3 624	137	-3 487	3 624	149	286
Hämeenlinna	-2 953	3 239	286	-3 222	3 239	17	-3 222	3 239	129	146
Mikkeli	-3 016	3 222	206	-3 291	3 222	-69	-3 291	3 222	276	207
Kotka	-3 341	3 786	444	-3 646	3 786	140	-3 646	3 786	103	243
Yhteensä	-138 297	146 981	8 683	-150 908	146 981	-3 927	-150 908	146 981	8 895	4 967
Koko maa	-329 000	359 000	30 000	-359 000	359 000	0	-359 000	359 000	15 391	15 391

Suurten kaupunkien valtionosuudet kasvavat vuoden 2002 tilinpäätöksestä 371 miljoonaa euroa. Tästä on verotulojen kompensatiota 146 miljoonaa euroa.

Suomen 16 suurimman kaupungin verotuloihin perustuvat tasausvähennykset ovat vuonna 2004 627 miljoonaa euroa suuremmat kuin tasauslisäykset. Tasauslisäystä saavat ainoastaan Joensuu ja Mikkeli. Verotulotasauksen summa (tasausvähennys – tasauslisäys) vähenee 16 kaupungilla yhteensä 87 miljoonaa euroa. Verokompensatio ja tasauksen vähennys ovat 63 prosenttia valtionosuuksien kasvusta.

Helsingin ja Espoon valtionosuudet olivat vuonna 2002 miinusmerkkiset. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta vähennettiin arvonlisäveron takaisinperinnästä luopumisen vastikkeena ja yhteisöveron kertymä muutenkin väheni, supistui verotulotasaus kahden vuoden viiveellä vuonna 2004. Tämän takia Helsingin vuoden 2002 miinusmerkkinen valtionosuus muuttui plusmerkkiseksi vuonna 2004. Muutos oli 177 miljoonaa euroa. Espoon valtionosuuden miinusmerkkisyys väheni vastaavana aikana 51 miljoonaa euroa. Kaupunkien vuosien 2000–2004 käyttötalouden valtionosuudet on esitetty liitteessä 3 ja verotulotasaus taulukossa 4.

⁶Sisäasiainministeriön Kuntaosasto 4.8.2003.

Taulukko 4. Suurten kaupunkien verotulotasaus 1997–2004

1 000 e	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Helsinki	-206 575	-228 355	-246 148	-275 878	-325 212	-410 215	-316 834	-307 864
Espoo	-72 725	-79 252	-85 262	-92 722	-122 743	-161 239	-165 119	-145 432
Tampere	-21 657	-22 039	-22 536	-22 312	-28 576	-33 346	-39 358	-36 169
Vantaa	-40 318	-42 779	-44 874	-45 801	-53 170	-57 505	-57 171	-55 659
Turku	-25 141	-26 228	-26 566	-27 005	-23 655	-24 921	-26 956	-21 487
Oulu	-12 039	-11 465	-11 428	-10 782	-23 720	-25 228	-35 305	-29 680
Lahti	-4 054	-4 181	-3 800	-3 284	-2 166	-1 043	-1 658	-3 993
Kuopio	-4 961	-3 621	-3 358	-1 186	1 430	7 176	453	-2 344
Jyväskylä	-7 069	-6 419	-6 458	-5 328	-5 546	-6 431	-7 213	-8 057
Pori	-3 290	-3 023	-2 485	-1 702	-17	-395	356	-2 821
Lappeenran	-4 048	-4 027	-3 913	-3 200	-3 306	-3 513	-4 447	-4 100
Vaasa	-8 466	-9 638	-10 645	-11 778	-9 611	-13 249	-18 165	-7 914
Kotka	-4 495	-4 253	-4 025	-2 506	-1 381	-446	-3 401	-4 198
Joensuu	-1 762	-963	-212	2 405	3 149	5 970	3 526	1 398
Hämeenlinn	-4 235	-3 961	-3 736	-3 221	-2 301	-1 012	-3 136	-3 762
Mikkeli	1 541	2 291	2 454	4 288	8 347	10 735	8 046	4 678
Yhteensä	-419 295	-447 914	-472 992	-500 013	-588 479	-714 662	-666 381	-627 403

Verotuloihin perustuvat tasausvähennykset ovat 105 miljoonaa euroa suuremmat kuin tasauslisäykset. Tälle ei sinänsä ole mitään perustetta. Kyseinen summa voitaisiin palauttaa kunnille. Eräs tapa olisi määritellä tasausvähennysprosentti liikkuvaksi sen mukaan, mikä on tasauslisän maksuun tarvittavien varojen tarve. Tänä vuonna tasausvähennysprosentti alenisi näin laskien 40 prosentista 34,8 prosenttiin⁷.

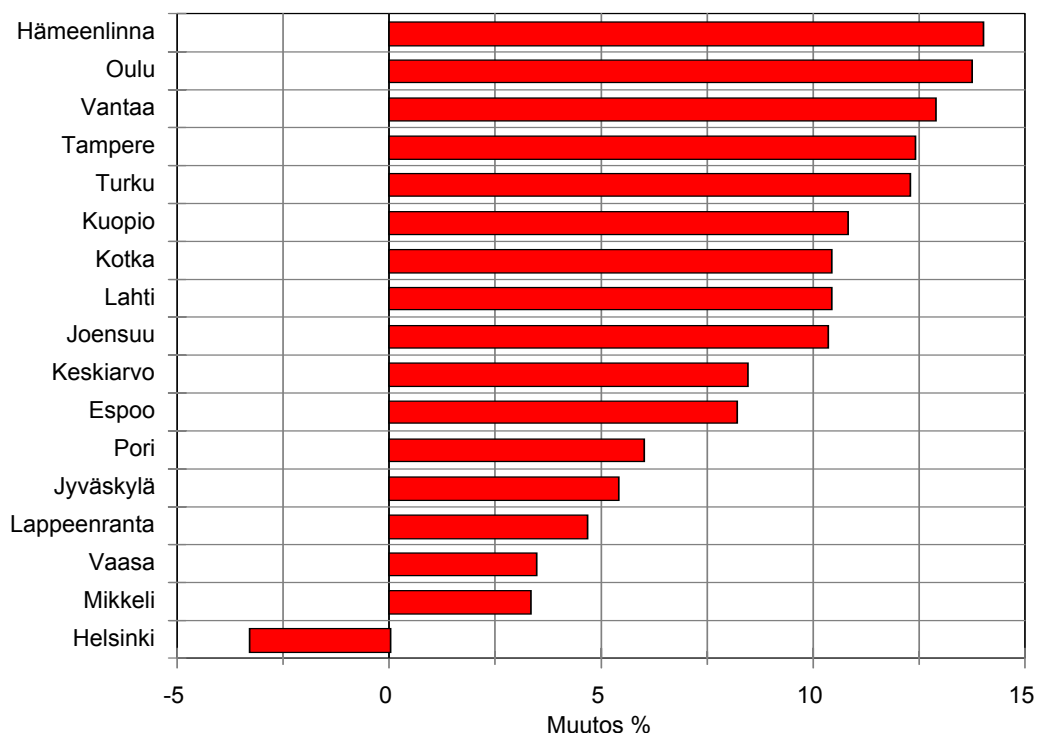
⁷Timo Kietäväinen, Valtion ja kuntien taloussuhteita selkiytettävä. Suomen Kuntaliiton tiedote 13.1.2004.

Toimintakatteet

Suurten kaupunkien tulopohja on kasvanut hyvin hitaasti. Talousarvioiden valmistelun yhteydessä on toimintoja pyritty tehostamaan. Helsinki oli kuitenkin ainoa kaupunki, joka joutui tai pystyi karsimaan menojaan⁸.

Toimintakatteiden muutosprosentit vuoden 2002 tilinpäätöksestä ja vuoden 2004 talousarvioon ovat yllättävän suuret. Yhdeksässä kaupungissa kasvu on yli 10 prosenttia. Neljässä kaupungissa kasvu jää alle viiden prosentin ja Helsingissä muutos on jopa miinusmerkkinen.

Kuvio 4. Suurten kaupunkien toimintakatteiden muutos % 2002–2004

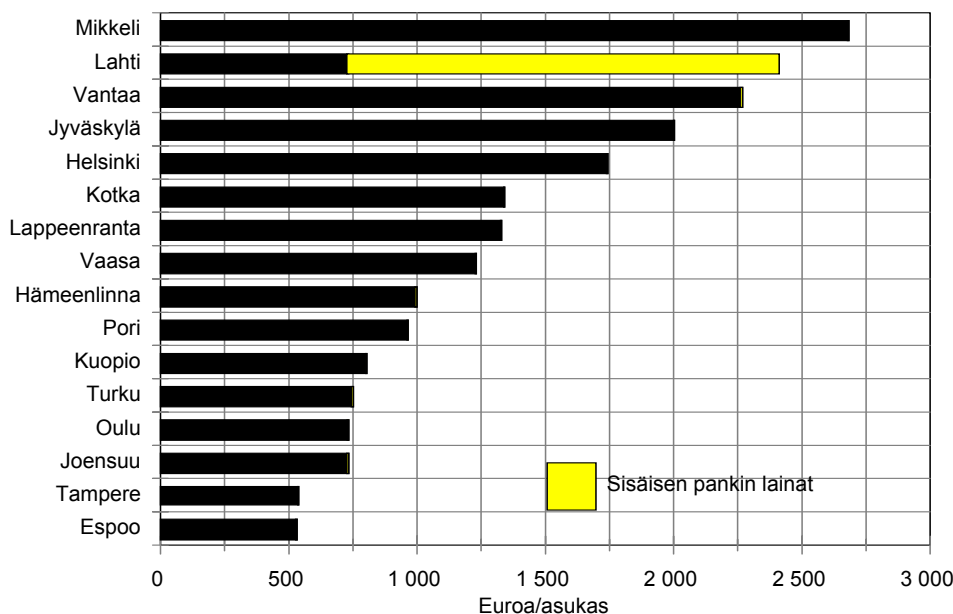
Suurten kaupunkien verotulot ja valtionosuudet kasvavat vuosina 2002–2004 237 miljoonaa euroa. Samana ajanjaksona toimintakate kasvaa 406 miljoonaa euroa. Tämä heijastuu selkeästi tulorahoituksen riittävyyteen.

⁸Tällä tarkoitetaan toimintakatetta. Se kasvoi kaikissa muissa vertailukaupungeissa paitsi Helsingissä.

Lainat

Suurten kaupunkien lainojen vertailussa on ongelmia. Lahdessa on käytössä ns. konsernipankki. Kaikki kaupungin yhtiöidenkin lainat kiertävät kaupungin kautta. Tämä lisää Lahden lainakantaa merkittävästi⁹.

Kuvio 5. Lainat euroa/asukas TA 2004

Helsingin lainamäärä kasvaa vuoden 2001 tilinpäätöksestä peräti 686 miljoonaa euroa. Suurin lainamäärä asukasta kohti on talousarvioiden mukaan Mikkeliällä (2 471 e/as.). Seuraavaksi velkaisimmat ovat Vantaa, Jyväskylä ja Helsinki. Jos Lahden lukuihin lasketaan kaikki tilinpäätöksen mukaiset lainat, sen asukaskohmainen lainamäärä olisi toiseksi suurin.

Uuden ongelman kuntien taseiden vertailussa muodostavat vastuut. Esimerkiksi Espoossa on yksityisellä rahoituksella rakennettu kaksi isoa kiinteistöä¹⁰. Niiden rakentamiskustannukset eivät näy kaupungin taseessa velkana, mutta vastuut niistä ovat merkittävät. Jos vastaavanlaiset menettelyt yleistyvät¹¹, ei lainakanta kerro kuin osan kunnan taseessa olevista vastuista.

⁹Lahden lainakanta kokonaisuudessaan oli vuonna 2002 191,0 milj. euroa (1 949 e/asukas) ja talousarviossa 2003 199,1 milj. euroa (2 023 e/as.). Näin laskettu lainakanta kasvaa ja on vuonna 2004 235,4 milj. e (2 379 e/asukas). Lainakanta ilman sisäisen pankin lainoja on vuosina 2002–2004 seuraava: 43,4, 42,7 ja 71,9 milj. euroa. Asukaslukuun suhteutettuna luvut ovat 443, 433 ja 727 euroa/asukas.

¹⁰Kuninkaantien lukio ja liikuntakeskus (51,6 milj. e) ja Leppävaaran aluekirjasto ja musiikkitalo (43,6 milj. e).

¹¹Lahdessa tutkitaan mahdollisuuksia rakentaa Jalkarannan sairaala ulkopuolisella rahoituksella. ”Ulko-puolisen rahoituksen ansiosta hanke ei rasittaisi niin paljon kaupungin omaa talousarviota eikä kasvattaisi velkataakkaa, joka muutenkin uhkaa moninkertaistua lähivuosina suurten investointipaineiden vuoksi” (ESS 9.12.2003).

Taulukko 5. Lainat tilinpäätöksessä vuosina 2001 ja 2002 sekä talousarviossa 2004 (miljoonaa euroa ja euro/asukas)

	Lainat milj.euroa 2001	Lainat e/asukas 2001	Lainat milj.euroa 2002	Lainat e/asukas 2002	Lainat milj.euroa 2004	Lainat e/asukas 2004	Muuutos lainat milj.euroa 2002-2004	Muuutos lainat e/asukas 2002-2004
Helsinki	204	364	540	965	973	1 739	433	774
Espoo	56	258	25	113	117	526	92	413
Tampere	82	408	82	408	107	534	25	126
Vantaa	181	1 010	247	1 359	411	2 260	164	901
Turku	120	693	109	622	130	744	21	122
Oulu	56	457	49	392	91	729	42	337
Lahti	158	1 614	191	1 949	235	2 402	44	453
Kuopio	19	218	32	368	70	800	38	432
Jyväskylä	120	1 487	121	1 493	162	2 000	41	507
Pori	72	948	73	956	73	962	0	5
Lappeenranta	47	807	56	953	78	1 325	22	372
Vaasa	65	1 138	59	1 044	70	1 227	10	183
Kotka	63	1 141	57	1 044	73	1 338	16	295
Joensuu	33	641	33	638	38	726	5	88
Hämeenlinna	32	690	31	664	46	993	15	329
Mikkeli	101	2 173	107	2 293	125	2 678	18	385
Yhteensä	1 408		1 811		2 799		988	

Eniten asukaslukuun suhteutettu lainakanta kasvaa vuodesta 2002 Vantaalla (901 e/as.) ja Helsingissä (774 e/as.). Seuraavaksi eniten lainat kasvavat Jyväskylässä, Lahdessa, Kuopiossa ja Espoossa.

Talousarvioiden yhteenveto: talous kiristyy

Suurten kaupunkien talous kiristyy vuonna 2004. Vaikka kaupungit ovat yrittäneet karsia menojaan ja tehostaa toimintojaan, oli Helsinki ainoa kaupunki, joka pystyi karsimaan menojaan (toimintakatetta). Yhdeksässä kaupungissa kasvaa vuosina 2002–2004 on peräti yli 10 prosenttia. Neljässä kaupungissa kasvu jää alle viiden prosentin.

Ainoastaan Porin vuoden 2004 talousarvion tulorahoitus on tasapainossa eli vuosikate on poistoja suurempi. Vuoden 2003 talousarvioissa vuosikate oli poistoja suurempi Porissa, Mikkelissä ja Oulussa. Lisäksi neljässä kaupungissa vuosikate oli enemmän kuin 80 prosenttia poistoista. Vuoden 2002 tilinpäätökset olivat vielä paremmat: kaikilla muilla paitsi Helsingillä vuosikate oli poistoja suurempi.

Tulorahoituksen riittämättömyys heijastuu kaupunkien velkaantumisenä. Helsingin lainakanta kasvaa vuodesta 2001 lähes 700 miljoonaa euroa. Suurten kaupunkien yhteenlaskettu lainakanta kasvaa vuodesta 2001 lähes 1 400 miljoonaa euroa ja vuodesta 2002 lähes miljardi euroa. Tällainen kehitys tuskin voi jatkua pitempään.

Eniten asukaslukuun suhteutettu lainakanta kasvaa vuodesta 2002 Vantaalla (901 e/as.) ja Helsingissä (774 e/as.). Seuraavaksi eniten lainat kasvavat Jyväskylässä, Lahdessa, Kuopiossa ja Espoossa. Vuoden 2004 talousarvioiden perusteella vaikein tilanne on Vantaalla. Se joutuu tekemään käytännössä kaikki noin 100 miljoonan euron investointinsa velaksi.

Taulukko 6. Yhteenveto vuoden 2004 talousarvioiden keskeisimmistä tunnusluvuista

	Vero- prosentti	Vuosikate % poistoista	Investointien tulorahoitus %	Lainat e/asukas	Lainat milj.euroa
Helsinki	17,50	49,1	32,2	1 739	973
Espoo	17,50	63,4	32,3	526	117
Tampere	18,00	90,1	58,1	534	107
Vantaa	17,75	0,8	0,3	2 260	411
Turku	18,00	65,0	36,7	744	130
Oulu	18,00	92,5	33,5	729	91
Lahti	18,25	29,2	16,9	2 402	235
Kuopio	18,00	54,1	34,8	800	70
Jyväskylä	18,50	54,2	33,2	2 000	162
Pori	18,00	103,3	70,3	962	73
Lappeenranta	18,00	49,2	43,5	1 325	78
Vaasa	19,00	92,5	65,8	1 227	70
Kotka	18,00	95,1	38,3	1 338	73
Joensuu	18,50	56,9	30,4	726	38
Hämeenlinna	18,00	77,8	39,2	993	46
Mikkeli	18,75	52,9	36,4	2 678	125

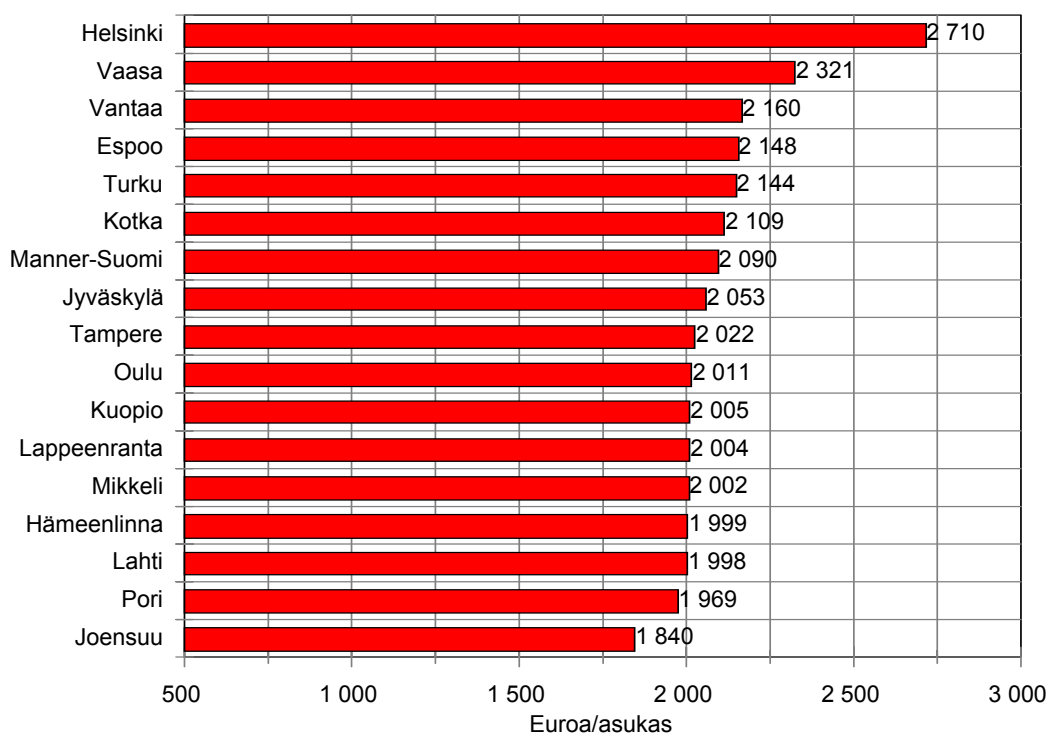
3 Palvelukustannukset

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimi on kokonaisuus, jossa lähes kaikki liittyy kaikkeen. Tämän takia ei olekaan perusteltua vertailla kovin yksityiskohtaisesti esimerkiksi terveydenhuollon eri tehtäväluokkia, joiden erot johtuvat paljolti kuntien erilaisesta tavasta organisoida toimintansa ja lopulta siitä, miten luvut on tilastoon ilmoitettu. Tämän takia paras vertailuperusta ovat sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset.

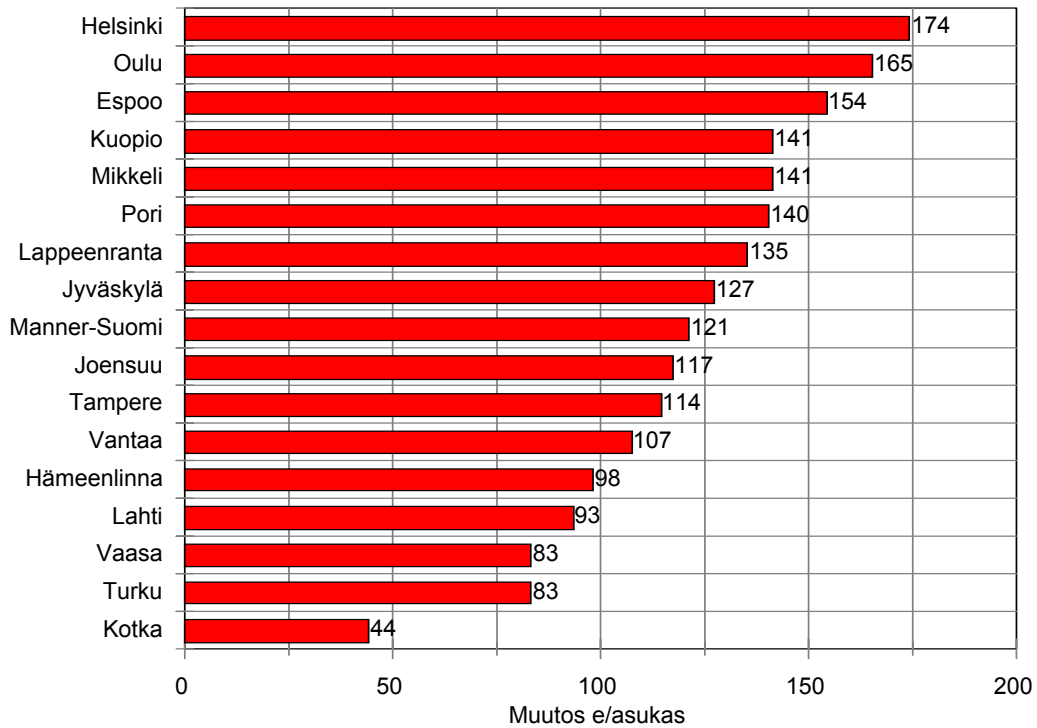
Kuviossa 6 on esitetty sosiaali- ja terveydenhuollon nettokustannukset asukasta kohden vuonna 2002. Suurimmat kustannukset ovat Helsingissä ja Vaasassa. Nämä ovat olleet kalleimmat kaupungit myös edellisvuosina. Pienimmät kustannukset olivat Joensuussa ja Porissa. Ne järjestivät halvimmin sosiaali- ja terveystoimen palvelut myös vuosina 2000–2001. Menotaso on hyvin vakaa eikä suuria muutoksia tapahdu vuodessa tai parissa.

Kuvio 6. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroa /asukas vuonna 2002

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannusten (euroa/asukas) kasvu oli suurin Helsingissä ja toiseksi suurin Oulussa. Kotka, Turku, Vaasa, Lahti ja Hämeenlinna selvisivät alle sadan euron kasvulla (kuvio 7).

Kuvio 7. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannusten muutos euroa/asukas vuonna 2002

Taulukossa 7¹² on vertailtu kaupunkien sosiaali- ja terveystoimen kustannuksia jakaen ne sosiaali- ja terveystoimeen. Tämän lisäksi terveystoimi on jaettu perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon.

¹²Taulukko, jossa on esitetty kaikkien Suomen kuntien vastaavat tiedot sairaanhoitopiireittäin, on Suomen Kuntaliiton muodostama tilastokeskuksen aineiston pohjalta. Se löytyy excel-taulukkona Kuntaliiton www-sivuilta osoitteesta:

http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;374;36984;10954;48923;10349

Taulukko 7. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset euroa/asukas 2002

	Sosiaali- ja terveys-toimi	Sosiaali-toimi	Terveys-toimi	Perus-terveyden-huolto	Erikois-sairaan-hoito	0-6 vuotiaiden osuus	Yli 64 vuotiaiden osuus
Helsinki	2 710	1 397	1 313	545	765	6,8	13,5
Espoo	2 148	1 231	917	305	609	9,9	8,9
Tampere	2 022	1 047	976	330	645	7,0	14,7
Vantaa	2 160	1 188	972	307	656	9,1	8,8
Turku	2 144	1 068	1 076	332	737	6,6	16,5
Oulu	2 011	960	1 051	379	663	8,5	11,2
Lahti	1 998	953	1 045	485	555	7,0	16,0
Kuopio	2 005	940	1 066	292	758	7,7	13,7
Jyväskylä	2 053	998	1 055	435	614	7,0	12,9
Pori	1 969	890	1 080	319	754	6,9	17,8
Lappeenranta	2 004	915	1 089	425	649	7,1	15,8
Vaasa	2 321	1 079	1 242	489	743	7,4	15,7
Kotka	2 109	1 045	1 064	406	650	6,9	18,2
Joensuu	1 840	835	1 005	351	640	7,2	13,9
Hämeenlinna	1 999	961	1 037	385	636	7,4	17,3
Mikkeli	2 002	872	1 130	433	686	7,2	15,8
Keskiarvo	2 094	1 024	1 070	389	673	7	14

Suomen Kuntaliitto on vertaillut suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannuksia¹³. Mukana vertailussa ovat olleet sosiaalitoimesta vanhusten kotipalvelu ja ympärivuorokautinen vanhustenhoito. Tutkimuksessa on esitetty tilinpäätöksen mukaisten lukujen ohella ikä- ja tarvekioituja lukuja. Lopputulos vaihtelee laskutavan mukaan. Taulukossa 8 on esitetty ikävakioidujen kustannusten kehitys 1997–2002.

¹³Suuret kaupungit panostaneet lisää terveydenhuoltoon. Tiedote 25.8.2003.

http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;374;36984;10954;48923;10349.

Yrjö Lahtinen – Tarja Palomäki, suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset vuonna 2002. Suomen Kuntaliitto. 2003

Yrjö Lahtinen, Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset vuonna 2001. Suomen Kuntaliitto. 2002.

Taulukko 8. Suurten kaupunkien ikävakioidut terveysmenot euroa/asukas vuosina 1997–2002¹⁴

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Helsinki	1 193	1 214	1 298	1 354	1 483	1 608
Espoo	1 037	1 024	1 058	1 109	1 293	1 335
Tampere	983	1 005	1 034	1 113	1 184	1 293
Vantaa	1 127	1 091	1 129	1 184	1 302	1 379
Turku	1 009	1 050	1 080	1 142	1 194	1 254
Oulu	1 229	1 186	1 161	1 190	1 247	1 386
Lahti	1 009	1 027	1 041	1 037	1 116	1 180
Kuopio	1 171	1 158	1 126	1 142	1 178	1 294
Jyväskylä	1 125	1 124	1 133	1 210	1 265	1 367
Pori	1 020	1 068	1 059	1 076	1 131	1 248
Kotka	1 075	1 028	1 055	1 130	1 200	1 180

Lähde: Suomen Kuntaliitto 7.10.2002 ja 25.8.2003
Ikävakioiduissa vertailuväestönä suurten kaupunkien väestö.

Perusopetus ja lukio

Peruskoulun ja lukion osalta on mahdollista vertailla oppilaskohtaisia menoja. Koulukustannuksia kuvataan Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston ja Opetushallituksen tilaston luvuilla¹⁵. Talous- ja toimintatilaston oppilaskohtaiset kustannukset ovat suuremmat kuin Opetushallituksen tilaston kustannukset. Opetushallituksen tilastossa ei ole mukana sisäisiin vuokriin sisältyviä poistoja, korkoja eikä sisäisiä katteita. Tämän takia Tilastokeskuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat suuremmat kuin Opetushallituksen tilaston.

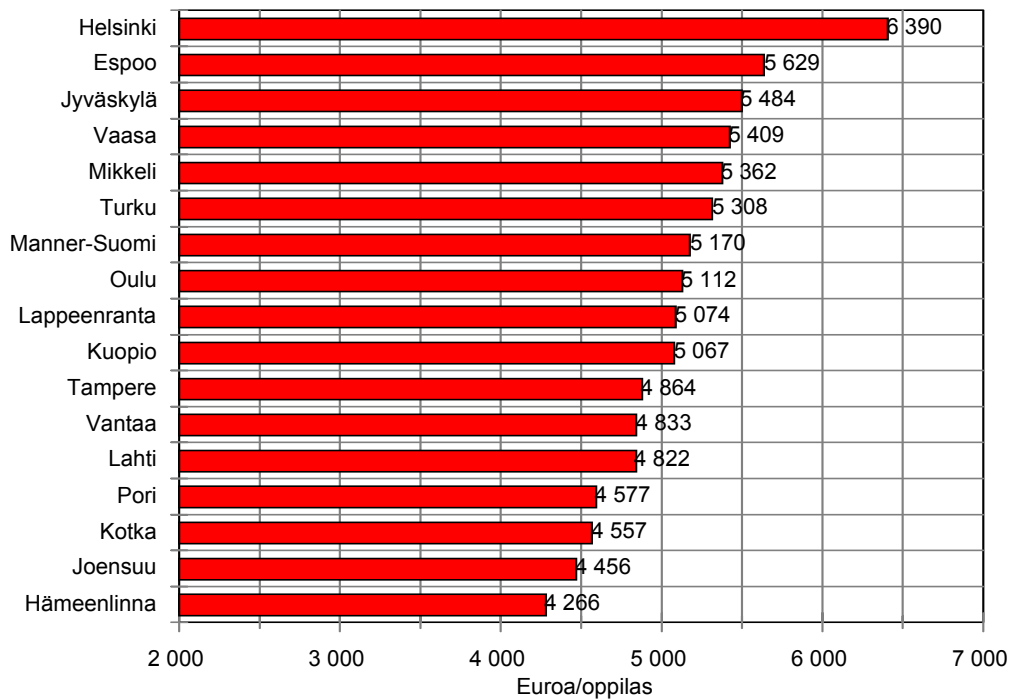
Helsingin oppilaskohtaiset kustannukset ovat suurimmat sekä Tilastokeskuksen että Opetushallituksen tilastossa. Tilastokeskuksen tilastossa Hämeenlinnan oppilaskohtainen nettokustannus on 2 124 euroa pienempi kuin Helsingin (kuvio 8). Opetushallituksen tilastossa Joensuun oppilaskohtaiset kustannukset ilman pieniä hankkeita ovat 1 254 euroa pienemmät kuin Helsingin (taulukko 9). Ero on hieman pienentynyt edellisvuodesta.

Perusopetuksen valtionosuuden yksikköhinnat poikkeavat kuntien toteutuneista kustannuksista. Osittain syynä on se, että valtionosuuksia on leikattu. Joensuu, Hämeenlinna ja Pori pystyivät tuottamaan oman perusopetuksensa valtion yksikköhintaa pienemmillä kustannuksilla (taulukko 10).

¹⁴Mukana myös vanhusten kotipalvelu ja ympärivuorokautinen hoito sosiaalitoimessa.

¹⁵Opetushallituksen tilastot on julkaistu Opetushallituksen www-sivuilla osoitteessa: <http://www.oph.fi/info/rahoitus/>.

Kuvio 8. Oman perusopetuksen kustannukset euroa/oppilas vuonna 2002 (Tilastokeskus)

Lukion oppilaskohtaiset kustannukset ovat pienemmät kuin peruskoulun. Lukioiden vertailua vaikeuttaa aikuis- ja iltaopiskelijoiden määrä. Heistä aiheutuu vähemmän kustannuksia kuin tavallisesta lukiolaisesta¹⁶.

Kuviossa 9 on esitetty oppilaskohtaiset käyttökustannukset. Ero kalleimman Helsingin ja halvimman Joensuun välillä on 2 486 euroa oppilasta kohti. Taulukossa 11 on lukiokustannusten erittely Opetushallituksen tilaston mukaan toiminnoittain. Tämän mukaan Helsingin ja Joensuun ero on 1 741 euroa/oppilas. Yksikköhinnan alittavat Joensuu, Hämeenlinna ja Turku.

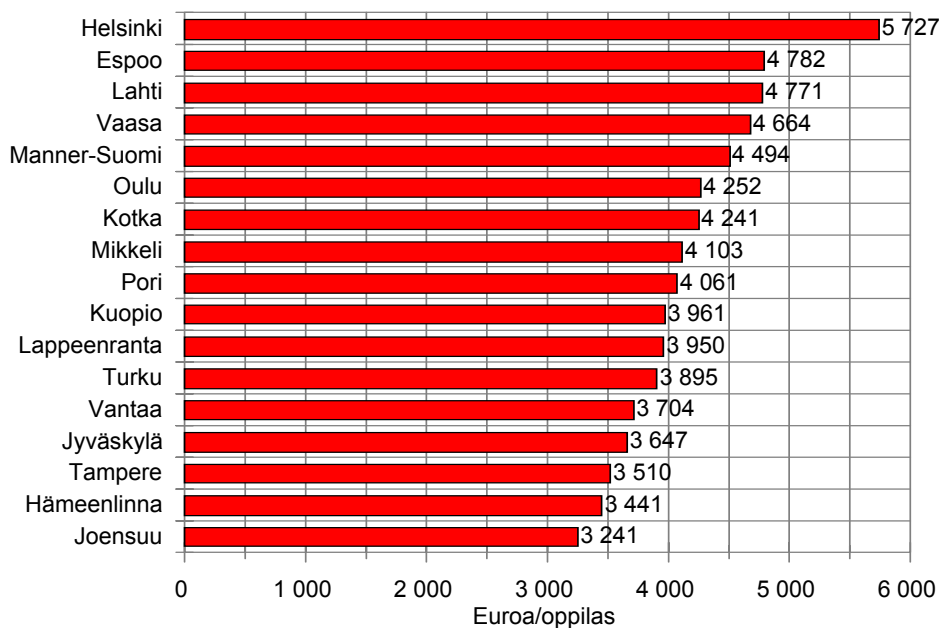
¹⁶Esimerkiksi Lahdessa aikuis- ja iltaopiskelijat ovat kaupungin ulkopuolisessa Lahden Yhteiskouluissa.

Taulukko 9. Perusopetuksen käyttökustannukset vuonna 2002 euroa/oppilas (Opetushallitus)

Perusopetus 2002	Oppilasmäärä	Opetus	Majoitus		Muu oppi-lashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistöjen ylläpito	Pienet hankkeet	Yhteensä	Ilman hankkeita
			ja kuljetus	Oppilas-ruokailu						
Helsinki	40 893,0	3 252	87	345	237	344	887	169	5 321	5 152
Espoo	24 924,0	3 431	88	356	200	215	672	230	5 193	4 963
Tampere	17 573,5	2 969	46	354	102	273	487	64	4 296	4 232
Vantaa	21 380,5	2 810	62	316	139	406	543	260	4 536	4 276
Turku	14 303,5	2 793	80	372	53	372	649	141	4 459	4 318
Oulu	12 001,5	3 294	99	290	142	222	575	194	4 815	4 621
Lahti	9 165,0	3 171	82	320	180	88	557	147	4 545	4 398
Kuopio	9 008,0	3 104	102	354	184	177	543	76	4 540	4 464
Jyväskylä	7 009,0	3 230	63	345	80	111	607	0	4 437	4 437
Pori	7 171,0	2 882	71	338	51	207	579	38	4 166	4 128
Lappeenranta	5 969,5	3 242	147	352	180	130	617	287	4 955	4 668
Vaasa	5 347,5	3 002	102	403	119	404	627	135	4 792	4 657
Kotka	5 291,0	2 784	77	418	81	204	654	137	4 354	4 217
Joensuu	4 591,5	2 799	108	282	59	117	533	39	3 937	3 898
Hämeenlinna	4 648,0	2 886	55	335	115	105	508	66	4 070	4 004
Mikkeli	4 959,5	3 180	138	355	182	189	639	146	4 828	4 682
Yhteensä/ka	194236	3 052	88	346	132	223	605	133	4 578	4 445

Taulukko 10. Peruskoulun toteutuneiden ja valtionosuuden laskennallisten kustannusten vertailu vuonna 2002 (Opetushallitus)

	Oppilaita alle 18 v.	Oppilaita yli 18 v.	Esiopetus 11 v ov.	Laskenn. oppilasmäärä	Toteutuneet kustannukset e/oppilas	Valtionosuu-den peruste e/oppilas	Erotus e/oppilas	Erotus %	Kokonais-ero euroa
Helsinki	41 000,0	329,0	96,0	41 293,4	5231	4170	1060	20	43 787 786
Espoo	25 148,5	14,5	85,5	25 242,7	5134	4236	898	17	22 669 874
Tampere	17 776,0	46,5	65,0	17 868,9	4485	4219	266	6	4 757 358
Vantaa	21 594,5	1,0	54,0	21 649,1	4545	4258	287	6	6 202 823
Turku	14 605,0	162,5	98,0	14 800,5	4764	4520	244	5	3 605 444
Oulu	12 081,0	28,5	38,5	12 136,6	4762	4175	587	12	7 118 175
Lahti	9 316,5	0,0	56,0	9 372,5	4653	4286	367	8	3 439 528
Kuopio	9 128,5	26,0	27,5	9 171,6	4703	4317	386	8	3 541 871
Jyväskylä	7 086,0	33,5	27,5	7 133,6	4698	4317	381	8	2 717 467
Pori	7 332,0	67,0	38,5	7 410,7	4333	4455	-122	-3	-902 445
Lappeenranta	6 054,0	0,0	24,5	6 078,5	5038	4372	666	13	4 050 622
Vaasa	5 417,5	1,5	15,5	5 433,9	4903	4344	559	11	3 035 301
Kotka	5 347,0	15,0	24,0	5 380,0	4400	4299	101	2	545 241
Joensuu	4 664,5	0,0	21,5	4 686,0	4029	4237	-208	-5	-973 613
Hämeenlinna	4 690,0	8,5	8,5	4 703,6	4197	4268	-71	-2	-333 989
Mikkeli	5 035,0	0,0	21,5	5 056,5	4808	4390	419	9	2 116 735

Kuvio 9. Lukion kustannukset euroa/oppilas vuonna 2002**Taulukko 11. Lukion käyttökustannukset vuonna 2002 euroa/oppilas (Opetushallitus)**

Kaupunki	Opiskeli- joita	Yli 18 v.	Opetus	Majoitus ja kuljetus	Oppilas- ruokailu	Muu oppi- lashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistö- jen ylläpito	Pienet hankkeet	Yhteensä	Ilman hankkeita
Helsinki	9 600	1 328	3 240	0	414	88	432	870	82	5 126	5 044
Espoo	5 232	572	3 276	0	280	6	225	578	160	4 525	4 365
Tampere	3 683	602	2 958	0	237	0	348	292	7	3 843	3 836
Vantaa	3 822	515	2 569	0	215	0	381	290	40	3 495	3 455
Turku	4 500	558	2 475	0	219	0	401	367	199	3 661	3 462
Oulu	3 566	347	3 320	1	250	0	181	373	40	4 165	4 125
Lahti	1 803	11	3 663	0	269	3	133	690	77	4 835	4 758
Kuopio	2 813	337	2 973	0	252	3	171	344	24	3 768	3 744
Jyväskylä	2 105	364	2 947	0	251	0	113	331	127	3 769	3 642
Pori	2 085	251	2 802	0	214	0	203	658	11	3 889	3 878
Lappeenranta	1 345	77	3 139	0	288	0	158	469	88	4 142	4 054
Vaasa	1 234	126	3 219	0	252	0	599	334	113	4 517	4 404
Kotka	1 189	108	2 984	0	326	0	218	361	53	3 942	3 889
Joensuu	1 555	326	2 702	0	221	2	95	280	68	3 367	3 299
Hämeenlinna	1 397	227	2 716	0	223	0	145	333	10	3 426	3 416
Mikkeli	1 237	76	2 847	74	351	0	209	395	100	3 977	3 877
Yhteensä/ka	47 166	1 328	2 989							4 028	3 953

Taulukko 12. Lukioiden toteutuneiden ja valtionosuuden laskennallisten kustannusten vertailu vuonna 2002 (Opetushallitus)

	Opiskelija- määrä 1)	Yli 18 v. aloitt.	Toteutuneet kustannukset e/oppilas	Valtionosuus- den peruste e/oppilas	Erotus e/oppilas	Erotus %	Kokonais- ero euroa
Helsinki	8 272	1 328	5 269	3 892	1 377	26	12 492 535
Espoo	4 660	572	4 596	3 737	860	19	4 301 264
Tampere	3 081	602	4 074	3 781	293	7	1 009 799
Vantaa	3 307	515	3 622	3 784	-161	-4	-583 394
Turku	3 942	558	3 786	3 803	-17	0	-71 898
Oulu	3 219	347	4 235	3 947	288	7	986 823
Lahti	1 792	11	4 715	3 951	764	16	1 374 882
Kuopio	2 477	337	3 930	3 925	5	0	13 378
Jyväskylä	1 742	364	3 914	3 811	104	3	203 342
Pori	1 834	251	3 961	3 918	44	1	87 179
Lappeenranta	1 268	77	4 145	3 692	453	11	595 483
Vaasa	1 108	126	4 634	3 819	815	18	965 013
Kotka	1 082	108	4 028	3 729	299	7	342 467
Joensuu	1 229	326	3 613	3 781	-168	-5	-239 744
Hämeenlinna	1 170	227	3 592	3 692	-101	-3	-131 302
Mikkeli	1 161	76	3 988	3 802	185	5	223 533

Suurten kaupunkien palvelukustannusten vertailussa Joensuun sosiaalitoimen – ja terveydenhuollon asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet pienimmät vuodesta 1998 lähtien¹⁷. Myös Opetushallituksen tilastojen mukaan Joensuun perusopetuksen ja lukion oppilaskohtaiset kustannukset ovat 16 suurimman kaupungin joukossa pienimmät ja Joensuu on pystynyt tuottamaan palvelut valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa pienemmällä kustannuksilla. Oman perusopetuksen kustannukset olivat myös Porissa ja Hämeenlinnassa valtionosuuden perusteena ollutta yksikköhintaa pienemmät. Myös Turku ja Hämeenlinna alittivat lukioiden yksikköhinnan.

¹⁷Katso Heikki Helin, Kallis Helsinki. Suurten kaupunkien palvelukustannukset vuonna 2000. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2002:1. s. 22.

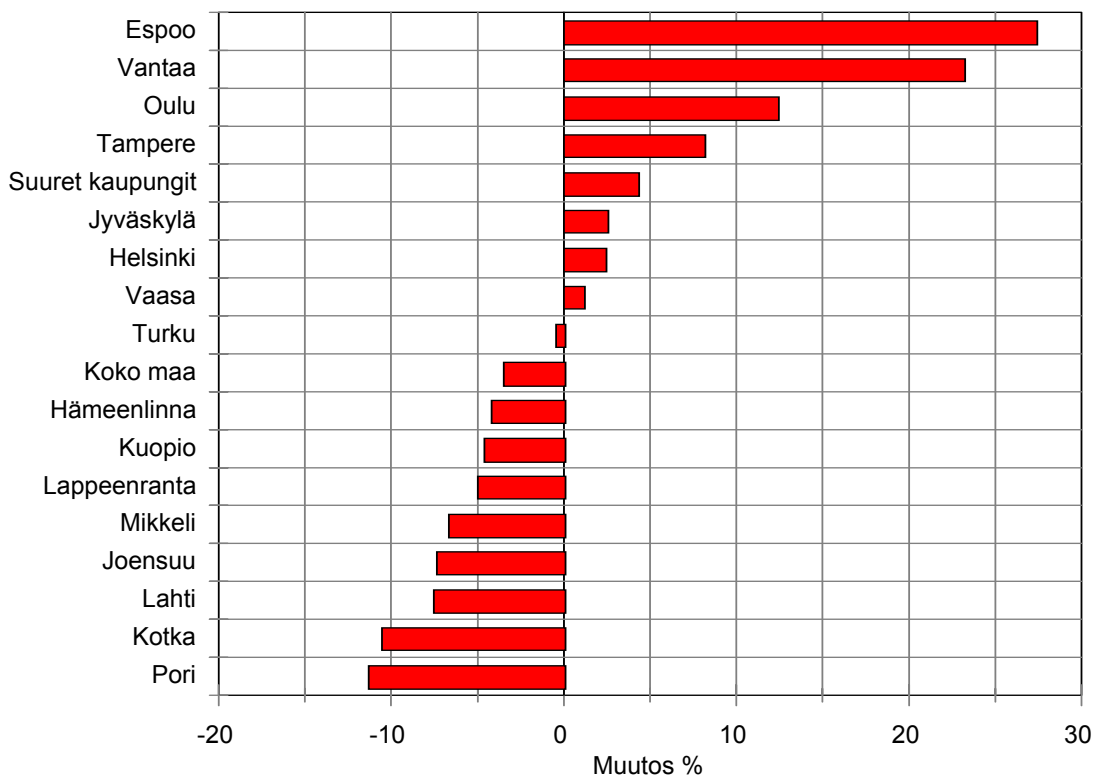
4 Työpaikkojen kehitys 1990–2001

Kunnan talouden kehityksellä on tietty yhteys väestö- ja työpaikkakehitykseen. Seuraavassa tarkastellaan karkealla tasolla 16 suurimman kaupungin työpaikkojen muutoksia vuosina 1990–2001¹⁸.

Suurten kaupunkien työpaikkakehitys on ollut kaksijakoinen. Työpaikkojen määrä kasvoi Helsingin seudulla (Helsinki, Espoo ja Vantaa), Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Vaasassa. Helsingin työpaikkojen kasvu laman jälkeen on ollut yllättävän hidasta naapurikaupunkeihin verrattuna. Kaikissa muissa suurissa kaupungeissa työpaikkamäärä väheni (kuvio 10).

Nopeimmin vuoden 1990 työpaikkamäärän laman jälkeen saavuttivat Espoo ja Vantaa (1997). Seuraavina sen ylittivät Oulu (1998) ja Tampere (1999).

Kuvio 10. Suurten kaupunkien työpaikkojen muutos % 1990–2001

¹⁸Kirjoittaja on tarkastellut KuntaSuomi 2004 -tutkimushankkeen joulukuussa ilmestyneessä verkkojulkaisussa koko maan ja 47 tutkimuskunnan työpaikkojen kehitystä: Heikki Helin, Väärä signaali 2002. KuntaSuomi 2004 -talousanalyysi 2003. KuntaSuomi 2004 -tutkimuksia nro 43. Tutkimus on luettavissa ja tulostettavissa osoitteessa: <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p031216152138D.pdf>. Työpaikkatiedot on saatu Tilastokeskuksen kaupunki- ja seutuindikaattori tietokannasta.

Taulukko 13. Kaupunkien työpaikkojen kehitys 1990–2001 (1990=100)

1990=100	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	91,5	84,9	79,0	80,0	81,0	83,6	87,4	93,8	97,1	101,2	102,4
Espoo	97,1	90,6	84,9	87,3	90,9	95,8	103,4	110,6	117,6	121,0	127,3
Tampere	91,6	85,7	79,6	82,0	86,1	88,1	91,6	98,7	101,1	105,9	108,1
Vantaa	96,3	91,9	84,6	89,2	92,2	94,9	101,9	110,3	114,8	119,8	123,2
Turku	94,4	87,6	81,4	82,8	85,0	86,1	90,0	93,2	95,4	98,2	99,6
Oulu	93,8	86,0	79,6	81,4	86,0	90,5	97,2	101,1	105,1	110,6	112,4
Lahti	91,2	84,1	75,7	77,6	79,3	79,5	83,8	87,7	88,9	91,3	92,5
Kuopio	92,1	86,0	79,6	80,7	82,3	83,9	87,0	90,6	92,5	94,4	95,4
Jyväskylä	94,4	88,3	80,0	81,7	83,1	84,7	88,5	94,1	97,1	100,3	102,5
Pori	90,8	84,2	78,0	79,2	78,7	78,9	81,7	84,8	85,0	86,7	88,7
Lappeenranta	92,5	88,1	83,2	83,0	85,3	83,9	87,2	89,9	89,5	94,2	95,0
Vaasa	95,1	88,5	82,6	83,0	86,2	89,1	92,8	97,6	98,6	100,9	101,1
Kotka	94,3	88,1	83,2	85,6	84,9	84,5	86,8	87,9	90,2	88,8	89,5
Joensuu	92,7	85,8	79,0	79,3	80,0	80,4	84,4	87,6	90,9	93,8	92,6
Mikkeli	93,9	87,5	79,8	80,7	81,1	81,3	84,9	88,9	91,5	91,4	93,3
Hämeenlinna	92,8	84,8	80,6	81,9	82,5	83,9	86,9	91,4	93,0	93,9	95,8
Yhteensä	93,0	86,6	80,4	82,0	83,9	86,1	90,4	95,9	98,9	102,5	104,3
Koko maa	93,0	86,4	80,5	82,2	82,9	83,9	87,4	91,4	93,2	95,6	96,5

Viime aikoina on keskusteltu valtion toimintojen alueellistamisesta, mitä pääministeri Vanhasen hallitusohjelman¹⁹ mukaan jatketaan: ”Valtion toimintojen sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle toteutetaan maan tasapainoista kehitystä edistään, alueiden olemassa olevia vahvuuksia hyödyntäen ja tukien”.

Valtio suunnittelee kymmenien virastojen, laitosten ja työtehtävien siirtämistä pääkaupunkiseudulta eri maakuntiin. Uudelleen sijoittamista koskevan lain²⁰ mukaan aina, kun valtion laitokseen tai virastoon perustetaan uusi yksikkö tai sen toimintoja laajennetaan tai järjestellään uudelleen, on selvítettävä siirtomahdollisuus ensisijaisesti pääkaupunkiseudun²¹ ulkopuolelle.

Vuosina 1990–2001 maasta väheni 79 849 valtion työpaikkaa ja 26 077 valtiolenemmistöisten yhtiöiden työpaikkaa. Pienistä kunnista ovat vähentyneet tai kokonaan kadonneet esimerkiksi verohallinnon, postin ja poliisin työpaikat. Myös puolustusvoimien organisaatiojärjestelyillä on ollut suuri vaikutus niiden sijaintikuntien työpaikkojen kehitykseen. Valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistaminen 1990-luvun puolivälissä vähensi valtion ja lisäsi kuntien henkilöstöä noin 7 000.

¹⁹Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelma osoitteessa:

<http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/pdf/fi/39357.pdf>.

²⁰Laki valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta (16.6.2002, L 363/2002).

²¹Pääkaupunkiseutuun tässä mielessä luetaan Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio ja Tuusula.

Taulukko 14. Yhteenveto koko maan työpaikkojen muutoksesta työnantajatahon mukaan 1990–2001

Koko maa	Työpaikat yhteensä	Palkansaajat yhteensä	Työnantaja					Yrittäjät
			Valtio	Valtioneem- mistöinen Oy	Valtio+ valtio- yhtiö	Kunta	Yksityinen	
Työpaikat 2001	2 251 181	2 008 058	136 596	83 741	220 337	494 529	1 286 073	243 123
Muutos 1990-2001								
Muutos kpl	-81 101	4 720	-79 849	-26 077	-105 926	28 103	75 424	-85 821
Muutos %	-3,5	0,2	-38,7	-23,7	-32,5	6,0	6,2	-26,1

Valtioneemmistöisten yhtiöiden työpaikat muistuttavat yhä enemmän yksityisen sektorin työpaikkoja ja yhtiöissä valtion omistusosuus on pienentynyt. Eräät vuoden 1990 tilaston mukaiset valtion työpaikat ovat muuttuneet valtioneemmistöisten yhtiöiden työpaikoiksi. Tällaisia ovat esimerkiksi posti- ja lennätinlaitoksen, valtion rautateitten ja entisen tie- ja vesirakennushallituksen (TVH) työpaikat. Osa niidenkin tehtävistä on ehditty kilpailuttaa ja yksityistää. Myös valtion omistusosuus on vähentynyt eräissä yhtiöissä alle 50 prosentin. Tällöin työpaikat eivät ole vähentyneet, vaan ne on kirjattu tilastossa yksityisiksi työpaikoiksi.

Sama työpaikka on saattanut olla tilastossa ensin valtion työpaikka, sitten valtioneemmistöisen yhtiön ja lopulta yksityinen. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään tilaston luokkien välisestä nollasummapelistä, vaan jokaisessa vaiheessa näyttää työpaikkojen määrä vähentyneen saneerausten ja uudelleen järjestelyjen takia.

Tilaston perusteella ei ole mahdollista laskea kuinka moni alun perin valtion tai valtioneemmistöisen yhtiön työpaikka on kokonaan lakkautettu, koska osa niistä on siirtynyt yksityisiin työpaikkoihin. Liitteessä 5 on esitetty suurten kaupunkien työpaikkojen vuosittainen kehitys työnantajatahon mukaan. Edellä kuvattujen tilastollisten ongelmien takia liitetaulukon tulkinnassa on oltava varovainen. Taulukossa 15 on esitetty työpaikkojen muutos vuosina 1990–2001 työnantajan mukaan.

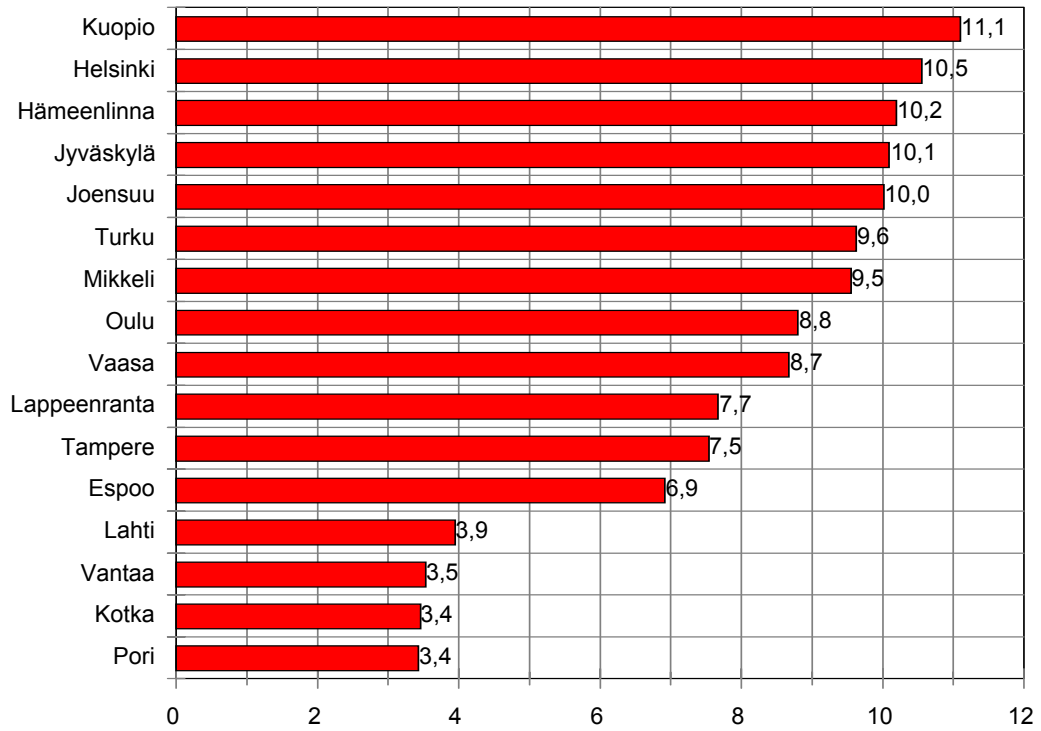
**Taulukko 15. Suurten kaupunkien työpaikkojen muutos 1990–2001
työantajan mukaan**

Muutos kpl 1990-2001	Työpaikat yhteensä	Palkansaajat yhteensä	Työnantaja				Yrittäjät	
			Valtio	Kunta	Valtio- enemmis- töinen Oy	Valtio+ valtio- yhtiö		Yksityinen
Helsinki	8 801	8 155	-11 371	10 419	-1 595	-12 966	10 259	646
Espoo	23 139	22 493	-13	4 193	-250	-263	18 484	646
Tampere	7 874	8 379	-1 330	2 668	-780	-2 110	7 402	-505
Vantaa	17 279	16 817	-63	2 144	1 343	1 280	13 234	462
Turku	-410	-207	-3 116	1 560	657	-2 459	519	-203
Oulu	7 176	7 364	-3 754	1 527	-564	-4 318	9 946	-188
Lahti	-3 631	-3 330	-1 257	713	-97	-1 354	-2 840	-301
Kuopio	-1 889	-1 419	-2 053	1 813	14	-2 039	-1 541	-470
Jyväskylä	1 051	1 064	-2 106	288	-1 907	-4 013	4 593	-13
Pori	-4 234	-3 773	-1 242	128	-537	-1 779	-2 241	-461
Lappeenranta	-1 375	-926	-723	514	655	-68	-1 561	-449
Vaasa	359	608	-2 162	1 682	576	-1 586	409	-249
Kotka	-2 651	-2 370	-868	275	-954	-1 822	-878	-281
Joensuu	-1 885	-1 619	-2 000	12	329	-1 671	-62	-266
Mikkeli	-1 408	-777	-1 116	566	241	-875	-567	-631
Hämeenlinna	-943	-809	-952	642	-990	-1 942	401	-134
Yhteensä	47 253	49 650	-34 126	29 144	-3 859	-37 985	55 557	-2 397
Koko maa	-81 101	4 720	-79 849	28 103	-26 077	-105 926	75 424	-85 821

Helsingistä ovat valtion ja valtioenemmistöisten yhtiöiden työpaikat vähentyneet vuosina 1990–2001 peräti 12 966 kpl. Jos tilasto jatkuisi vuotta 2001 pitemmälle ajalle, olisi muutos vielä suurempi. Esimerkiksi Sonerassa ja sen seuraajassa on valtion osuus laskenut ja se ei ole tilastossa nykyään valtioenemmistöinen yhtiö.

Valtion työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista on Helsingissä 16 kaupungista toiseksi suurin Kuopion jälkeen. Helsingin ja Kuopion suuruusluokkaa on valtion työpaikkojen osuus myös Hämeenlinnassa, Jyväskylässä ja Joensuussa.

Kuvio 11. Valtion työpaikkojen %-osuus suurten kaupunkien työpaikoista 2001

5 Pohdiskelua kunnallistalouden tilasta

Valtion tarkoituksena on pitää kuntatalous ”sopivan kireänä”²². Laman jälkeen yhteisöveron yllättävän voimakas kasvu lisäsi kuntien taloudellista liikkumavaraa. Valtio pyrki leikkaamaan tätä kuntien lisätuloa. Vuonna 1998 alettiin pienentää kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta. Yhteisöveron merkitys rapautuikin kunta – valtio -suhteen yleiseksi tasausvälikkeeksi. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta on pienennetty 44,80 prosentista 19,75 prosenttiin. Tämän takia yhteisövero ei enää yllätä kuntia myönteisesti kuten 1990-luvulla. Aina kun kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta on leikattu, menettäjänä ovat olleet ne kunnat, joiden yhteisöveron tuotto on keskimääräistä suurempi (euroa/asukas).

Nykyisin kunnittaiset yhteisövero-osuudet päätetään lopullisesti etukäteen kahden edellisen valmistuneen verotuksen lukujen keskiarvona. Tämä tasoittaa merkittävästi yhteisöveron vaihteluita ja tekee ennakoinnin helpommaksi. Yhteisövero ei ole enää ennakoimattomuutensa takia riski kuntien taloudelle. Yhteisöveroa suurempi riski kunnille ovat valtion ennakoimattomat toimenpiteet²³.

Valtio on pyrkinyt keventämään verotusta. Se on ollut mahdollista korottamalla kunnallisverotuksen vähennyksiä. Nykyinen hallitus on luvannut korvata verotulomenetykset lisäämällä valtionosuuksia. Valtionosuuksien kasvu on siten osaltaan tilastoteknistä, koska verotulot vähenevät.

Kuntien tulopohja ei ole paljon reaalisesti vahvistunut vuodesta 1990. Verotulojen ja nimenomaan yhteisöveron kasvu on kuitattu kunnilta valtionosuuksia leikkamalla ja pienentämällä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta. Tämä ilmenee Suomen Kuntaliiton laatimasta kuviosta 11. Samanaikaisesti kuntien tehtävät ovat lisääntyneet ja kustannustaso noussut.

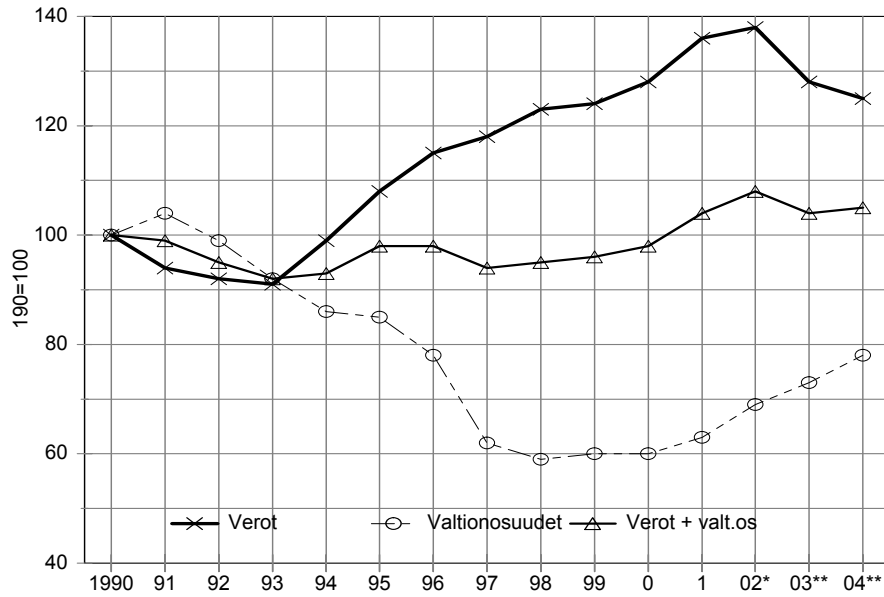
Kuntien menojen ja valtionosuuspohjien välillä on eroja. Esimerkiksi terveydenhuollossa lain mukaisen ja todellisen valtionosuusprosentin välillä on noin viiden prosenttiyksikön ero. Kun verotusta kevennettiin ja kunnille korvattiin veromenetykset sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäyksenä, näyttää valtion osuus sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa kasvavan. Muutos on tilastotekninen, koska kunnilta vähennettiin samalla verotuloja.

Huolestuttavaa kunnallistalouden kannalta on se, että valtio on lisännyt jatkuvasti kuntien tehtäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa valtio osallistuu kustannuksiin alle kolmanneksen osuudella. Suurten kaupunkien vuoden 2004 talousarvioissa verorahoituksella katettava osa (toimintakate) kaupunkien taloudessa kasvoi vuoden 2002 tilinpäätöksistä yli 400 miljoonaa euroa. Verotulot ja valtionosuudet kasvavat vain 237 miljoonaa euroa, vaikka vuosina 2003 ja 2004 seitsemän näistä kaupungeista korotti veroprosenttiaan. Tästä seuraa, että kunnat joutuvat rahoittamaan investointinsa pääasiassa velalla.

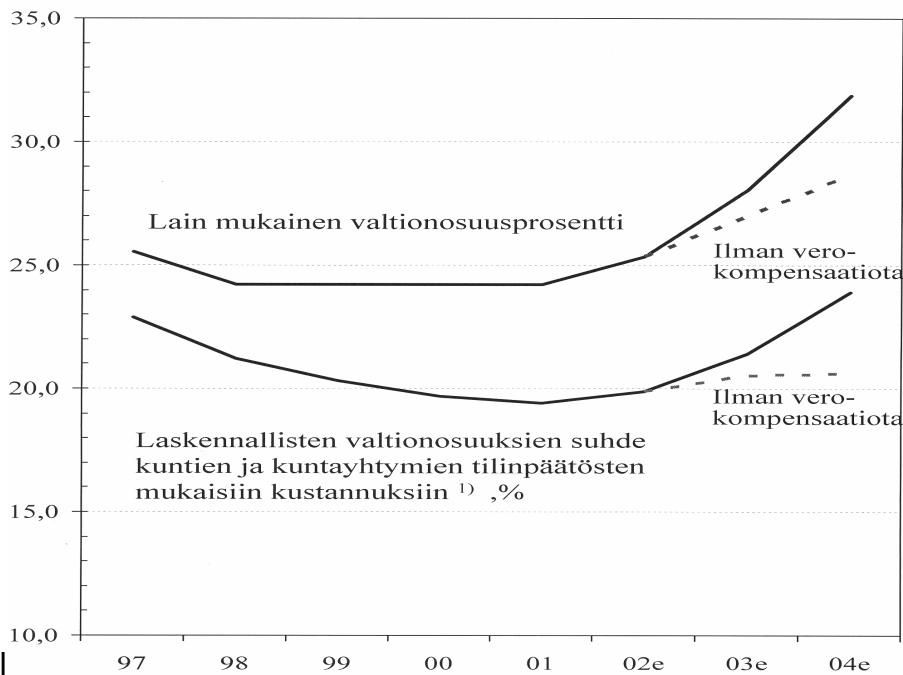
²²”Kuntataloudessa on sellainen sisäänrakennettu piirre, että ne käyttävät kaiken minkä saavat. Siksi kuntatalous on jatkossakin pidettävä ”sopivan kireänä”, sanoo valtiovarainministeriön valtiosihteeri Raimo Sailas. Muuten on Sailaksen mukaan vaarana, että kunnat eivät hoida palveluitaan tehokkaasti vaan syntyy samanlaista ”löysää”, joka kunnista purettiin 1990-luvun laman aikana.” (HS 12.10.2002)

²³Esimerkiksi ministeri Kari Rajamäki 12.11.2003.

Kuvio 12. Kuntien ja kuntayhtymien verotulot ja valtionosuudet 1990–2004 vuoden 1995 rahanarvossa, 1990=100 (Suomen Kuntaliitto)²⁴

Kuvio 13. Kuntien terveydenhuollon valtionosuusprosentti (lähde: Suomen Kuntaliitto)

²⁴Vuosien 1990–2004 valtionosuudet eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Valtionosuudet eri vuosilta on pyritty tekemään vertailukelpoiksi vähentämällä valtionosuuksista v. 1990–1996 kuntien maksamat osuudet Kelalle ja lisäämällä niihin v. 1997–2004 valtion kirjanpidon mukaisia valtionapueriä kuten työllistämistuki sekä kuntayhtymien saama yksikköhintarahoitus. Verotulojen reaalisuuteen v. 2002–2004 vaikuttaa mm. arvonlisäveron palautusten takaisinperinnän kuittaaminen osaksi yhteisöveron kuntien jako-osuutta pienentämällä.

Jotta velka ei näyttäisi tilastoissa niin pahalta, saattaa tämä houkutella kaupungit omaperäisiin rahoitusratkaisuihin ja pääomajärjestelyihin. Kuntien talouden vertailukelpoisuus heikkenee entisestään tällaisten ratkaisujen johdosta.

Viime vuosina ovat yleistyneet talousarviot, joissa vuosikate on negatiivinen. Sellaiset talousarviot eivät ole valmiita valtuustokäsittelyyn. Kuntalain 65 §:n 2 momentin mukaan talousarvio ja taloussuunnitelman on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Tähän riittää, kun tulot suunnittelukaudella kattavat menot ja kunnan maksuvalmius on riittävä. Menojen ja tulojen tasapainoa vuositasolla ei edellytetä. Ilmeisesti Suomen Kuntaliiton tulisi talousarvio-ohjeissaan korostaa sitä, että ainakin talousarvion vuosikatteen tulisi olla plusmerkkinen. Nykyinen menettely johtaa siihen, että kunnan veroprosentti ei vastaa aina sen menotasoa ja talouden tasapainottamistoimenpiteet tehdään liian myöhään.

Keskusteluissa kaupunkien talousjohdon kanssa on ilmennyt, että päätöksenteoa on vaikeuttanut vielä markasta euroon siirtyminen. Mittasuhteet ovat saattaneet hämärtää päätöksenteossa. Esimerkiksi 1 700 000 euroa ei vaikuta yhtä suurelta kuin vanha 10 000 000 markkaa. Käyttömenojen (toimintakatteen) melko suurta kasvua ei rahanarvion muutos kuitenkaan selitä.

Valtio on onnistunut vetäytymään osittain vastuustaan jättämällä kuntien rahoituksen ja tulopohjan tasauksen tehtäväksi entistä enemmän kuntien kesken. Kuntien keskinäiset erimielisyydet joudutaan ratkaisemaan Kuntaliitossa ja maan hallitus selviää sotkeutumatta kuntien keskinäiseen riitelystä. Se voi todeta kuntien eli Suomen Kuntaliiton halunneen näin tehtävän. Kuntien nykyisten ongelmien syy on se, että valtionosuusjärjestelmässä on liian vähän valtion rahaa.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa luvattiin arvioida kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä kokonaisuutena vuoteen 2005 mennessä. Kuntien epävarmuus keskeisistä tuloperusteista jatkuu kuten edellistenkin hallitusten aikana. Epävarmuutta ei poista edes hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös, että kuntien osuus yhteisöverosta säilyy. Kaikki muut valtionosuusjärjestelmän elementit ovat muutettavissa.

Uuden kuntalain mukaan talousarviovuoden lisäksi on suunniteltava kaksi seuraava vuotta. Valtion poukkoilevien ratkaisujen takia toisen ja kolmannen vuoden suunnittelu on mahdotonta. Kukaan ei ole osannut arvata mitä kuntien tulopohjasta ja tehtävistä päätetään. Myös kunnissa kaivataan yritysten tapaan vakaata ja ennustettavaa toimintaympäristöä.

Suurten kaupunkien kannalta on huolestuttavaa, jos kunnallistalouden rahoitus tehdään aikaisempaa enemmän kuntien kesken. Maksajia on vähän ja ne ovat suuria kaupunkeja. Vuoden 2004 verotulotasauksessa tasausvähennykset ovat 105 milj. euroa suuremmat tasauslisäykset. Vuonna 2005 vastaava summa on arvioiden mukaan 140 milj. euroa. Valtionosuusuudistus on edelleen kesken. Hallitus on päättänyt, että yhteisövero säilytetään kuntien tulona eikä sitä muuteta valtionosuudeksi. Kuntien kannalta toivottavaa on, ettei tätä päätöstä vesitetä pienentämällä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta kunta–valtio -suhteen tasapainotuksessa lähivuosina. Toinen uhka on verotulotasauksen tasausrajan korotus.

Tiivistelmä

Suomen 16 suurimman kaupungin talous kiristyy vuonna 2004. Helsinki oli ainoa kaupunki, joka pystyi vähentämään menojaan (toimintakatettaan). Yhdeksässä kaupungissa kasvu vuosina 2002–2004 on yli 10 prosenttia. Neljässä kaupungissa kasvu jää alle viiden prosentin.

Ainoastaan Porin vuoden 2004 talousarvion tulorahoitus on tasapainossa eli vuosikate on poistoja suurempi. Vuoden 2003 talousarvioissa vuosikate oli poistoja suurempi Porissa, Mikkelissä ja Oulussa. Lisäksi neljässä kaupungissa vuosikate oli enemmän kuin 80 prosenttia poistoista. Vuoden 2002 tilinpäätökset olivat vielä paremmat: kaikilla muilla paitsi Helsingillä vuosikate oli poistoja suurempi.

Tulorahoituksen riittämättömyys heijastuu kaupunkien velkaantumisenä. Helsingin lainakanta kasvaa vuodesta 2001 lähes 700 miljoonaa euroa. Suurten kaupunkien yhteenlaskettu lainakanta kasvaa vuodesta 2001 lähes 1 400 miljoonaa euroa ja vuodesta 2002 lähes miljardi euroa. Tällainen kehitys tuskin voi jatkua pitempään.

Eniten asukasluvuun suhteutettu lainakanta kasvaa vuodesta 2002 Vantaalla (901 e/as.) ja Helsingissä (774 e/as.). Seuraavaksi eniten lainat kasvavat Jyväskylässä, Lahdessa, Kuopiossa ja Espoossa. Vuoden 2004 talousarvioiden perusteella vaikein tilanne on Vantaalla. Se joutuu tekemään käytännössä kaikki noin 100 miljoonan euron investointinsa velaksi.

Suurten kaupunkien palvelukustannusten vertailussa Joensuun sosiaali- ja terveystoimen asukaskohtaiset nettokustannukset ovat olleet vuodesta 1998 lähtien suurten kaupunkien pienimmät. Myös Opetushallituksen tilastojen mukaan Joensuun perusopetuksen ja lukion oppilaskohtaiset nettokustannukset ovat 16 suurimman kaupungin joukossa pienimmät.

Suurten kaupunkien työpaikkakehitys on ollut hyvin kaksijakoinen. Työpaikkojen määrä kasvoi Helsingin seudulla (Helsinki, Espoo ja Vantaa), Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Vaasassa. Kaikissa muissa suurissa kaupungeissa työpaikkamäärä väheni. Nopeimmin vuoden 1990 työpaikkamäärän laman jälkeen saavuttivat Espoo ja Vantaa (1997). Seuraavina sen ylittivät Oulu (1998) ja Tampere (1999).

Valtion työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista oli vuonna 2001 Helsingissä 16 kaupungista toiseksi suurin Kuopion jälkeen. Helsingin ja Kuopion suuruusluokkaa on valtion työpaikkojen osuus myös Hämeenlinnassa, Jyväskylässä ja Joensuussa.

Liitteet

Liite 1. Veroprosentit 2004

Liite 2. Verotulot (milj. euroa) 2000–2004

Liite 3. Suurten kaupunkien valtionosuudet 2000–2004 (1000 euroa)

Liite 4. Suurten kaupunkien työpaikat 1990–2001

Liite 5. Suurten kaupunkien työpaikat työntäjän mukaan 1990–2001

Liite 1. Veroprosentit 2004

	Asukas- luku 31.12.2002	Kunnallis- veroaste	Yleinen kiinteistö- veroprosentti	Vakituinen asunto	Muu
Helsinki	559 716	17,50	0,70	0,22	0,70
Espoo	221 597	17,50	0,65	0,22	0,70
Tampere	199 823	18,00	0,75	0,30	0,80
Vantaa	181 890	17,75	0,90	0,42	0,90
Turku	174 618	18,00	0,80	0,28	0,70
Oulu	124 588	18,00	0,60	0,22	0,60
Lahti	97 968	18,25	0,80	0,35	0,80
Kuopio	87 821	18,00	0,95	0,30	0,90
Jyväskylä	81 110	18,50	0,98	0,31	0,70
Pori	75 895	18,00	0,61	0,23	0,70
Lappeenranta	58 707	18,00	1,00	0,22	0,80
Vaasa	56 925	19,00	1,00	0,25	1,00
Kotka	54 622	18,00	1,00	0,30	0,80
Joensuu	52 291	18,50	0,80	0,30	0,80
Hämeenlinna	46 734	18,00	0,73	0,27	0,70
Mikkeli	46 491	18,75	0,80	0,35	0,80
Keskiarvo		18,11	0,82	0,28	0,78

Lihavoitu/keltainen: veroprosenttia korotettu 2004

Liite 2. Verotulot (milj. euroa) 2000–2004

Verotulot	2000	2001	2002	2003	2004
Helsinki	2 163	2 279	1 991	2 058	1 991
Espoo	879	918	891	896	858
Tampere	497	570	569	535	558
Vantaa	537	586	587	592	588
Turku	444	477	492	456	474
Oulu	343	383	383	377	369
Lahti	220	246	254	241	244
Kuopio	191	207	222	205	217
Jyväskylä	192	220	225	220	221
Pori	161	184	187	192	183
Lappeenranta	136	154	155	150	151
Vaasa	152	178	189	167	167
Kotka	127	140	149	139	144
Joensuu	117	125	131	119	125
Hämeenlinna	106	113	124	119	122
Mikkeli	95	105	110	111	111
Yhteensä	6 359	6 884	6 657	6 577	6 523

Liite 3. Suurten kaupunkien valtionosuudet 2000–2004 (1000 euroa)

Valtionosuudet	2000	2001	2002	TA2003	TA2004
Helsinki	-12 734	-51 951	-118 588	-65 700	58 600
Espoo	-12 401	-46 807	-78 940	-80 200	-26 952
Tampere	108 060	107 135	111 585	109 300	140 000
Vantaa	26 863	23 626	25 153	30 800	57 400
Turku	121 852	144 125	155 789	153 017	188 815
Oulu	47 270	38 857	41 818	32 548	52 925
Lahti	49 072	56 759	58 780	62 400	75 071
Kuopio	52 226	57 375	67 081	65 600	71 700
Jyväskylä	31 390	34 226	35 928	36 684	42 569
Pori	88 988	94 890	103 081	96 000	99 100
Lappeenranta	28 493	30 380	32 853	35 000	39 000
Vaasa	46 805	52 748	52 215	51 079	69 740
Kotka	40 323	45 176	49 770	51 864	56 000
Joensuu	31 185	48 573	54 087	34 730	38 905
Hämeenlinna	25 169	27 956	31 709	31 550	38 335
Mikkeli	31 067	47 777	50 913	42 200	43 400
Yhteensä	703 629	710 845	673 234	686 872	1 044 608

Liite 4. Suurten kaupunkien työpaikat 1990–2001

Työpaikat	1990	2001	Muutos kpl	Muutos %
Helsinki	367 857	376 658	8 801	2,4
Espoo	84 753	107 892	23 139	27,3
Tampere	96 970	104 844	7 874	8,1
Vantaa	74 469	91 748	17 279	23,2
Turku	92 917	92 507	-410	-0,4
Oulu	57 823	64 999	7 176	12,4
Lahti	48 261	44 630	-3 631	-7,5
Kuopio	40 924	39 035	-1 889	-4,6
Jyväskylä	41 944	42 995	1 051	2,5
Pori	37 426	33 192	-4 234	-11,3
Lappeenranta	27 577	26 202	-1 375	-5,0
Vaasa	31 722	32 081	359	1,1
Kotka	25 173	22 522	-2 651	-10,5
Joensuu	25 619	23 734	-1 885	-7,4
Mikkeli	21 162	19 754	-1 408	-6,7
Hämeenlinna	22 488	21 545	-943	-4,2
Yhteensä	1 097 085	1 144 338	47 253	4,3
Koko maa	2 332 282	2 251 181	-81 101	-3,5

Lähde: Tilastokeskus Kaupunki-indikaattoritietokanta

Liite 5. Suurten kaupunkien työpaikat työntäjän mukaan 1990–2001

Työpaikat yhteensä	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	367 857	336 506	312 264	290 727	294 237	297 932	307 514	321 430	344 939	357 160	372 352	376 658
Espoo	84 753	82 275	76 757	71 939	73 966	77 064	81 171	87 624	93 746	99 711	102 559	107 892
Tampere	96 970	88 830	83 081	77 203	79 479	83 468	85 456	88 846	95 690	98 061	102 650	104 844
Vantaa	74 469	71 725	68 435	62 995	66 402	68 668	70 662	75 906	82 148	85 485	89 249	91 748
Turku	92 917	87 742	81 411	75 630	76 957	79 016	80 028	83 624	86 594	88 663	91 275	92 507
Oulu	57 823	54 233	49 709	46 042	47 094	49 712	52 356	56 200	58 480	60 772	63 951	64 999
Lahti	48 261	44 026	40 587	36 518	37 443	38 283	38 373	40 427	42 329	42 898	44 041	44 630
Kuopio	40 924	37 679	35 202	32 556	33 019	33 665	34 323	35 614	37 057	37 859	38 634	39 035
Jyväskylä	41 944	39 594	37 028	33 542	34 273	34 857	35 527	37 113	39 480	40 743	42 089	42 995
Pori	37 426	33 985	31 518	29 210	29 652	29 445	29 531	30 588	31 755	31 802	32 462	33 192
Lappeenranta	27 577	25 501	24 298	22 934	22 902	23 536	23 144	24 049	24 800	24 683	25 988	26 202
Vaasa	31 722	30 180	28 071	26 203	26 314	27 359	28 269	29 447	30 963	31 277	31 996	32 081
Kotka	25 173	23 733	22 173	20 949	21 543	21 382	21 283	21 843	22 130	22 710	22 364	22 522
Joensuu	25 619	23 741	21 970	20 227	20 328	20 486	20 599	21 613	22 439	23 293	24 025	23 734
Mikkeli	21 162	19 876	18 523	16 890	17 073	17 158	17 203	17 968	18 816	19 360	19 349	19 754
Hämeenlinna	22 488	20 870	19 068	18 116	18 413	18 544	18 871	19 538	20 556	20 912	21 106	21 545

Valtio	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	51 006	53 761	54 774	51 880	43 706	37 930	38 355	38 618	39 965	40 464	42 500	39 635
Espoo	7 454	7 724	7 870	7 594	7 248	7 054	7 249	7 505	7 330	7 749	7 544	7 441
Tampere	9 204	10 540	10 620	10 125	8 604	7 362	7 069	7 166	7 714	7 838	8 098	7 874
Vantaa	3 280	3 503	3 442	3 245	3 259	3 154	3 170	3 397	3 439	3 700	3 519	3 217
Turku	11 996	12 779	12 524	11 441	9 397	9 074	9 009	9 112	9 440	9 544	9 432	8 880
Oulu	9 462	9 497	9 263	8 732	7 843	6 497	6 236	6 710	6 592	6 432	6 121	5 708
Lahti	3 005	3 230	3 249	2 879	2 100	1 882	1 572	1 727	1 814	1 780	1 748	1 748
Kuopio	6 375	6 444	6 519	6 015	5 101	4 858	4 483	4 441	4 594	4 495	4 643	4 322
Jyväskylä	6 437	6 582	6 628	5 965	5 327	4 193	4 315	4 407	4 561	4 524	4 460	4 331
Pori	2 374	2 435	2 175	1 923	1 401	1 032	989	1 054	1 196	1 150	1 144	1 132
Lappeenranta	2 729	2 926	2 779	2 677	2 209	2 146	1 888	1 949	2 094	2 042	2 072	2 006
Vaasa	4 939	4 971	4 989	4 596	3 899	3 315	3 103	3 037	3 065	3 127	2 950	2 777
Kotka	1 639	1 728	1 643	1 542	1 398	736	702	733	679	840	815	771
Joensuu	4 371	4 330	4 199	3 908	3 396	2 350	2 367	2 513	2 480	2 517	2 457	2 371
Mikkeli	2 997	3 100	3 073	2 821	2 290	2 175	1 981	2 040	2 025	2 043	1 929	1 881
Hämeenlinna	3 142	3 222	3 204	3 238	2 952	2 452	2 365	2 256	2 434	2 495	2 347	2 190

Valtioyhtiö	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	18 649	16 803	15 831	15 172	21 649	26 471	26 451	25 974	26 423	24 528	20 002	17 054
Espoo	3 667	3 787	3 594	3 801	4 265	4 616	4 294	4 477	4 230	4 677	3 485	3 417
Tampere	5 132	4 443	4 017	3 810	5 079	7 616	8 140	5 101	5 061	5 397	4 531	4 352
Vantaa	10 554	10 698	10 269	9 687	10 695	10 987	11 215	11 804	12 578	13 410	12 383	11 897
Turku	1 992	1 708	1 641	1 508	2 708	3 822	3 689	3 559	3 449	3 359	2 701	2 649
Oulu	2 986	2 934	2 710	2 617	3 500	4 342	3 750	3 533	3 427	3 108	2 607	2 422
Lahti	1 050	1 047	939	867	1 480	1 808	1 887	1 213	1 226	1 239	1 024	953
Kuopio	1 088	892	838	721	1 431	1 937	1 922	1 959	1 811	1 572	1 250	1 102
Jyväskylä	3 643	3 317	3 171	3 242	4 078	4 726	4 601	2 062	2 297	2 043	1 888	1 736
Pori	3 360	3 260	3 240	3 366	3 767	4 142	4 067	3 891	3 843	3 400	2 946	2 823
Lappeenranta	175	149	148	134	588	899	947	897	885	880	852	830
Vaasa	637	609	594	576	1 154	1 390	1 444	1 546	1 555	1 473	1 269	1 213
Kotka	1 508	1 809	1 591	1 538	1 764	1 925	1 724	565	572	607	562	554
Joensuu	522	532	473	324	773	1 413	1 354	1 293	1 278	1 140	968	851
Mikkeli	270	273	251	231	681	644	667	627	670	657	539	511
Hämeenlinna	1 749	1 631	1 504	1 706	1 739	2 287	2 123	716	1 085	873	788	759

Kunta	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	54 445	53 868	52 281	48 377	48 796	50 951	52 215	55 090	56 043	57 156	60 895	64 864
Espoo	14 772	17 106	15 501	13 420	13 494	13 738	14 827	15 625	15 680	16 202	16 918	18 965
Tampere	17 646	17 664	17 218	15 619	16 062	17 118	18 048	18 390	19 393	19 735	19 795	20 314
Vantaa	11 560	12 156	11 594	10 712	11 369	11 093	11 820	12 441	12 120	11 797	13 342	13 704
Turku	17 737	17 580	16 752	15 604	16 161	16 957	17 774	18 165	17 485	17 906	18 481	19 297
Oulu	14 144	13 767	12 888	11 991	12 428	13 731	14 563	14 951	13 842	14 513	15 108	15 671
Lahti	10 072	9 970	9 627	8 568	9 036	9 660	9 964	10 311	10 352	10 487	10 745	10 785
Kuopio	9 384	9 479	9 244	8 795	9 224	9 656	10 412	10 848	10 614	10 884	10 773	11 197
Jyväskylä	9 360	9 496	9 071	8 342	8 478	9 247	9 551	9 697	9 455	9 566	9 694	9 648
Pori	8 686	8 208	8 092	7 561	7 689	7 687	8 073	8 535	8 446	8 659	8 688	8 814
Lappeenranta	5 253	5 189	5 296	5 145	4 961	4 904	5 376	5 458	5 204	5 417	5 721	5 767
Vaasa	6 569	6 612	6 460	6 227	6 223	6 993	7 565	7 776	7 818	7 935	8 250	8 251
Kotka	5 698	5 741	5 699	5 338	5 569	5 787	6 082	6 126	5 856	5 868	5 877	5 973
Joensuu	6 330	6 499	6 279	5 842	5 759	6 270	6 266	6 318	6 062	6 116	6 252	6 342
Mikkeli	4 979	4 958	4 759	4 382	4 461	4 741	5 005	5 439	5 428	5 526	5 482	5 545
Hämeenlinna	4 799	4 852	4 659	4 346	4 508	4 882	5 104	5 337	5 219	5 352	5 357	5 441

Yksityinen	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	228 729	197 722	175 583	161 566	166 002	168 634	176 329	186 971	207 752	219 915	233 454	238 988
Espoo	53 210	48 160	44 403	41 669	43 359	46 079	49 094	54 189	60 571	64 899	68 311	71 694
Tampere	58 278	49 441	44 706	41 154	43 172	44 826	45 894	51 871	57 355	58 936	63 987	65 680
Vantaa	44 644	41 135	38 971	35 106	36 595	38 979	40 028	43 716	49 425	51 823	55 189	57 878
Turku	56 078	50 760	45 468	42 080	43 673	44 224	44 820	47 850	51 334	52 951	55 684	56 597
Oulu	28 081	24 782	21 639	19 648	20 297	22 225	25 035	28 189	31 758	33 756	37 121	38 027
Lahti	30 598	26 433	23 575	21 072	21 666	21 816	21 876	24 014	25 748	26 136	27 278	27 758
Kuopio	20 933	17 807	15 597	14 071	14 346	14 429	14 812	15 695	17 346	18 200	19 267	19 392
Jyväskylä	20 434	18 140	16 198	13 998	14 286	14 684	15 051	18 903	21 081	22 566	24 025	25 027
Pori	20 019	17 179	15 084	13 496	13 941	13 894	13 867	14 569	15 732	16 089	17 149	17 778
Lappeenranta	16 805	14 678	13 528	12 554	12 757	13 278	12 728	13 572	14 440	14 178	15 184	15 244
Vaasa	17 891	16 331	14 401	13 103	13 339	14 014	14 575	15 499	16 993	17 232	18 069	18 300
Kotka	14 467	12 616	11 491	10 795	11 088	11 292	11 165	12 802	13 423	13 798	13 508	13 589
Joensuu	12 628	10 625	9 316	8 456	8 721	8 856	9 043	9 885	11 059	11 957	12 795	12 566
Mikkeli	10 279	8 988	7 989	7 099	7 326	7 409	7 436	7 723	8 643	9 083	9 383	9 712
Hämeenlinna	11 248	9 690	8 232	7 356	7 748	7 510	7 935	9 865	10 413	10 762	11 180	11 649

Yrittäjät	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Helsinki	15 028	14 335	13 756	13 679	13 944	13 880	13 895	14 359	14 667	15 054	15 455	15 674
Espoo	5 650	5 488	5 374	5 435	5 585	5 552	5 663	5 794	5 895	6 157	6 280	6 296
Tampere	6 710	6 414	6 163	6 267	6 349	6 223	6 059	6 077	6 123	6 129	6 211	6 205
Vantaa	4 431	4 227	4 147	4 166	4 278	4 267	4 286	4 440	4 560	4 737	4 801	4 893
Turku	5 114	4 896	4 780	4 841	4 830	4 729	4 660	4 738	4 846	4 863	4 958	4 911
Oulu	3 150	3 074	2 951	3 046	3 009	2 908	2 757	2 795	2 852	2 947	2 973	2 962
Lahti	3 536	3 331	3 179	3 118	3 145	3 101	3 063	3 134	3 169	3 235	3 230	3 235
Kuopio	3 144	3 048	2 994	2 944	2 908	2 776	2 683	2 659	2 685	2 698	2 689	2 674
Jyväskylä	2 070	2 038	1 942	1 976	2 063	1 964	1 975	2 008	2 051	2 029	2 011	2 057
Pori	2 987	2 883	2 826	2 739	2 729	2 624	2 499	2 482	2 519	2 486	2 523	2 526
Lappeenranta	2 615	2 554	2 510	2 402	2 375	2 258	2 172	2 165	2 172	2 161	2 154	2 166
Vaasa	1 686	1 652	1 616	1 675	1 659	1 580	1 539	1 542	1 518	1 499	1 448	1 437
Kotka	1 861	1 832	1 740	1 729	1 720	1 635	1 595	1 598	1 592	1 594	1 597	1 580
Joensuu	1 768	1 715	1 643	1 662	1 640	1 560	1 533	1 529	1 542	1 547	1 540	1 502
Mikkeli	2 637	2 547	2 447	2 351	2 309	2 169	2 085	2 088	2 039	2 042	2 015	2 006
Hämeenlinna	1 550	1 471	1 466	1 467	1 459	1 407	1 336	1 356	1 397	1 424	1 428	1 416